

safari

Сергій Жадан

сафарі

МАРАДОНА

FOLIO

safari
сафарі

Сергій
Жада́н

МАРАДОН

Нова книга віршів

Харків «Фоліо» 2008

«Дієго Марадона після обстеження в психіатричній клініці самостійно вирішив лишитись і продовжити курс лікування.

Як повідомив лікар легендарного футболіста, його пацієнт схильний до залежності від шкідливих звичок, що і змусило Марадону лягти до клініки».

(fanat.com.ua)

Дезертири

Я почну з того, з чого і мав почати —
з присвяти всім, хто не дочекався
на кращі часи, часи, коли
всі попустяться і можна врешті
перевести подих.

Але мертві не переводять подиху,
ага, точно не переводять.

Ну, так добре все починалось, так
мріялось, що ось ще
paru зим,
paru депресій,
paru вириганих сердець,
головне — дотягнути до тридцятки,
а там уже простіше дихається,
простіше ведуться розрахунки.

Головне — дбати про друзів, пам'ятати
всі п'яні обіцянки, що
давались зі сльозами і співами —
що ось, мовляв, витягнемо, прорвемось,
поставимо це життя раком.

Ну і що — ось воно, життя.
Стоїть раком.
Жодного бажання.

Друзі поламались,
мов перші радянські танки,
і сумні це були смерті,
я і ворогам не побажаю
таких смертей,
тим більше, що вороги теж
поламались,
мов танки.

І ось сьогодні,
коли надвечір вітер приносить зливу,
навіть нікому зателефонувати,
лишилось з десяток друзів,
але що —
мої друзі п'ють,
у них зараз запої,
таке враження, що я
товаришую з якимсь
наркологічним
диспансером.

Лишаються їхні діти,
ще їхні діти. Зараз їм, звісно,
телефонувати теж без понту,
але, чорт із ними — мене
якийсь час, і вони вийдуть на вулиці
і помстяться за своїх
батьків.
А там, дивись, і вони повернуться —

всі дезертири, обкурені циркачі,
чуваки в мундирах французьких добровольчих корпусів,
що патрулювали дороги
під час балканського конфлікту,
повернуться хіміки і астрономи,
які пропалювали небеса над Дунаєм,
всі чорні генії бірж, поморочені душі,
всі емігранти, котрі спустошували склади бундесверу
в осінніх полях,
уся ця безкінечна валка, загублена в часі,
обоз, який переховувався
від однієї облави
до іншої.

І коли вони врешті виберуться
на суше,
о, коли вони виберуться,
тоді я не позаздрю
інженерам,
які борються за наші душі.

Головне, щоби нам усім вистачило любові.
Головне, щоби нам усім вистачило жовчі.

Прощання слов'янки

Скільки доводилось бачити даунів,
але таких навіть я не бачив —
один у футболці Звоніміра Бобана,
інший — у футболці Бобана Марковіча,
така собі збірна Югославії з клоунади.

Ага, і ось вони сідають до вагона і відразу
дістають карти і починають грати на гроші.
А грошей ні в того ні в іншого немає.
Але чорта з два, — думає Звонімір Бобан, — зараз
я роздягну цього клоуна, — думає він
про Бобана Марковіча, — зараз
я виб'ю
з нього
все гівно.

І Звонімір Бобан говорить Бобану Марковічу: братіку,
братішка, нам головне, аби нас не зсадили до Відня,
бо вже у Відні
все буде до наших послуг, і шенген упаде нам до рук,
мов перестигла груша. Проститутки, братіку,
витиратимуть

нам кросівки
своїми косами,
ми в'їдемо з боку Братислави, на віслюках,
як два Ісуса,
ти і я, братіку,
ти і я.

Ага, — відповідає Звоніміру Бобану Бобан
Маркович, — аякже: як два Ісуса,
виб'ємо з цього міста все гівно, переходимо в цих йобаних
українців ринок крадених мобільних телефонів.
Ти лише уяви, братішка, скільки у
світі загадок і таємниць, скільки борделів
і крадених телефонів:
нам життя не стане, аби об'їхати наші угіддя
на віслюках.

А той йому і відповідає: стане, братіку, стане,
життя розтягується, мов баян, я буду
тягнути його в один бік,
а ти — в інший.

І ось вони їдуть, закинувши
нагору чорну валізу,
в якій лежить, складена вдвоє, їхня
велика слов'янська ідея,
і ця їхня велика слов'янська ідея —
акробатка з женевського цирку,
дівчинка, яку вони склали вдвоє і запакували до валізи,
час від часу
витягуючи її назовні
й ділячись із нею хлібом і ракією.

Головне — довести слов'янську ідею до Відня,
в'їхати в місто
на чолі автоколони прочан.
У світі стільки незайманих душ,
стільки нескорених протестантів
і некрадених мобільних телефонів,
що лише встигай розтягувати
це життя.

Ну що, далі вони починають співати,
зрозуміло — балканські пісні,
такі безкінечні, що їх навіть своїми словами не перекажеш,
але приблизно таке:

Коли сонце стає над Балканами
і першим своїм промінням торкається хвиль Дунаю,
вони — хвилі Дунаю — починають підсвічуватись,
ніби на дні лежать золоті червінці,
і тоді хоробрі солдати сербської гвардії
стрибають у Дунай, разом зі своїми рушницями,
аби дістати золоті червінці для дівчат
з портових кварталів;
так вони й тонуть — разом зі своїми рушницями,
і хвилі Дунаю волочуть їх піщаним
дном у напрямку моря,
і від їхніх темних-темних мундирів
море називається Чорним.

Big Gangsta Party

Харків, 94-й рік. Напружена
криміногенна ситуація. В місті діє
злочинне угруповання, яке бомбить обмінки,
на державному радіо їх називають «групою зухвалих
молодиків»;

і ось ця група зухвалих молодиків
довго пасе оптову обмінку в центрі,
пасе-пасе і врешті випасає,
що в омбінці
зараз лежить кілька мішків бабла —
брзентові мішки з баблом,
котрі до завтра ніхто не буде вивозити.
Тоді вони святково одягаються
і їдуть бомбити
обмінку.

А обмінка знаходиться в самому
центрі; вони ще пропусकाють напханий
народом трамвай і аж тоді йдуть
бомбити
свою
обмінку.

А там їм ніхто, виявляється, не радий,
тим більше — коли вони починають забирати
мішки з баблом.

І ось ти ідеш містом, сонячним боком вулиці,
і в тебе все погано — ні грошей, ні роботи, ні соціальних
перспектив,

і тут раптом із обмінки вибігають
молодики в святкових спортивних костюмах і біжать
до бехи, наче біатлоністи, що залишили далеко
позаду всіх претендентів на оптове бабло.

Але що можна робити у Харкові, в 94-му році,
з мішком бабла? Його можна здати в оптову обмінку.
Але там вони вже всіх перестріляли. Отож вони
вирулюють під колесами трамвая
і мчать в нікуди.

Але за пару кварталів звідси
є затишний кабак із кокаїном,
котрий називається «Елітний клуб «Карамболь»».
І вони їдуть просто туди і починають розплачуватись
баблом, на якому ще не висохла кров інкасаторів.

І що, і їм приносять їхнє відро кокаїну,
і доки вони схиляються над ним, мов піхотинці над
піхотною міною, убоп по своїх каналах пробиває їхню беху
і починає штурмувати елітний клуб «Карамболь».

І ось ти йдеш собі,
дивлячись,
як над

трамвайними дротами
підіймаються інкасаторські душі, і все, що тобі хочеться, —
це просто нормально потрахатись, хоч раз, хоч раз у житті,
навіть чорт із ними — із соціальними гарантіями,
чорт із нею — з роботою,
хоча б раз, хоча б аби з ким!

І тут тобі раптом до ніг
починають викидати тіла молодих біатлоністів,
і в кожного з них на грудях лейбл адідасу,
мов прострелене серце, так ніби ця команда біатлоністів
потрапила під перехресний вогонь свого дублю.

Невидимі й незбагненні
наші з тобою голоси підіймаються в космос.
Скільки тьмяних, солодких натяків
залишили нам у спадок духи любові.
Краще героїчна смерть, аніж холодна старість.
Спи спокійно, товаришу по боротьбі,
я доношу твій найк,
я поверну борги,
я буду користуватись твоєю трубою,
відповідаючи на дзвінки,
і коли задзвонять твої батьки,
я скажу, що ти ненадовго відійшов,
але незабаром повернешся,
і тоді вони заплачуть за все.

Україна для українців

22

Частина перша. Ріп'в

Раніше в готелі здавались погодинні кімнати, на рецепції висить табличка: «Погодинні кімнати більше не здаються», але все одно відчувається — бордель борделем.

Під вікнами зранку тусять араби,
і туди-сюди
ходить

проститутка,
яку окликають велосипедисти —
пройде ще раз
туди-сюди,

я її теж окликну, Маріє, скажу, сестро, що за шняга,
хто зіштовхнув нас лицем до лица?

І ось вона
ходить

туди-сюди

під колишнім борделем, мов сирота, котра
пам'ятає в принципі, де вони раніше жили,
але боїться помилитись, тому ходить

туди-сюди

і займається

проституцією.

До чого я веду? Пам'ять тіла, лише вона примушує нас
тягатись усіма цими арабськими помийками.

Історія така:

коли мені було п'ятнадцять,
в місті, де я жив, з'явився серійний убивця.
Вони тоді саме активно почали з'являться —
серійні вбивці й кооператори,
гробівники соціалізму,
їх тоді всі ненавиділи,
в сенсі — кооператорів.

Наш серійний убивця їздив велосипедом,
виникав із березневого туману і протинав
своїх жертв
трофейним
німецьким
багнетом.

Насамперед він протинав жінок —
беззахисних, безборонних жінок,
котрі гуляли в темних лісах,
брели глухими, заметеними стежками,
блукали на опівнічних кладовищах,
сиділи біля барної стійки — п'яні й розмальовані,
зовсім самотні,
без спідньої білизни —
чомусь саме цих безборонних жінок
він протинав у першу чергу,
а вже потім сідав на свій велосипед
і їхав якраз на першу зміну
до молокозаводу.

І за те, що всі його боялись
і лаштували на нього
мисливські рушниці й
машину пропаганди,
я завжди ставав на його бік,
я думав так: пам'ять тіла — це кльово,
але ось ви шаройобитесь собі по магазинах
і кінотеатрах,

а він щовечора виходить

за заводську прохідну
і сідає на свою «Україну» і мчить додому,
і слідом за ним із-за рогу вискакують біси,
на таких самих «Українах», і мчать за ним
у березневому тумані,
намагаючись вихопити в нього з рук трофейний багнет,
і ніхто з вас,

слабаки,

не бачить цієї
диявольської гонитви, крізь тишу і морок,
цих чортових перегонів, ніхто з вас
не побачить і не почує, як вони летять на своїх велосипедах
до похмурої брами ночі.

А той, хто стоїть під брамою
і чекає, чим закінчиться
їхня гонитва,
не виходить із сутінок,
стоїть, заховавшись у тінь, і думає так:

ось вони мчать просто сюди,
безумні велосипедисти,

вершники апокаліпсису.
Не так важливо, хто з них прийде першим,
не так важливо, зрештою, хто з них прийде останнім,
не так важливо, чи доїдуть вони взагалі.
Головне — це страх, який
зкладається під язиком
і не дає говорити правду,
так, страх, — задоволено
повторює він
і йде додому,
перевіряти мої
домашні
завдання.

Chicago Bulls

Харків, 2006 рік. Напружена криміногенна ситуація. З важкої промисловості в місті розвиваються лише супермаркети.

І ось, коли ринок перенасичується, одна мережа супермаркетів починає воювати з іншою.

Закладаються перші бомби,
лунають перші вибухи,
псуються товари,
розірвані памперси літають над касовими
апаратами, наче індички.

В одній мережі супермаркетів
працює менеджером дівчина, яку
вже давно заїбали усі ці супермаркети,
але вона мусить щодня, о восьмій,
приходити на роботу і гнити
над розробкою чергової
рекламної кампанії

для
паленої
російської
водки.

В неї закоханий один із охоронців, стрижений
відбитий охоронець, котрий прибігає
зранку в хокейному светрі чікаго буллз, потім
одягає уніформу і стає схожим на гея.

І він страждає, а вона навіть
не дивиться на нього,
він для неї лише охоронець
у підарській формі;
вона здає конкурентам усі коди доступу, відкриває
всі карти, вона все прорахувала і все продумала,
і коли конкуренти підривають в її супермаркеті
чергову бомбу, вона непомітно знімає касу
і намагається зникнути.

Але убоп пробиває по своїх каналах
її телефонні розмови і вже чекає її на парковці,
і коли вона намагається зникнути на своїй бесі, вони
блокують виїзд, прострілюють їй живіт і кричать охоронцю:
ей, ти, підар, давай — обійди її
з іншого боку.

Але охоронець несподівано відкриває по них вогонь,
застрибує в беху, перетягує її на праве сидіння і мчить
разом із нею в нікуди.
Така історія.

І ось ти йдеш містом,
і все, що тобі потрібно, —
просто нормально потрахатись,
прямо тепер і прямо тут,
хоч раз нормально, після усього цього мозгойобства,
серед усієї цієї криміногенної ситуації, серед усіх
цих супермаркетів, які ростуть, мов гриби,
забирають життєві сили;
о, ці супермаркети, ці концтабори
для бюджетників,
конвеєри для лохів.
Я БУДУ ЛАМАТИ КАСОВІ АПАРАТИ!
Я БУДУ ЛАМАТИ КАСОВІ АПАРАТИ!
ХОЧА Б РАЗ! ЗА ВЕЛИКІ ГРОШІ!
ХОЧА Б АБИ З КИМ!!!

- Хто ти?
- Я хочу тобі допомогти.
- Ти бог?
- Я твій антикризовий менеджер.
- Що це в тебе?
- Це бики Чікаго. Вони вивезуть нас, кохана, з цього диму.
Зоряна ніч сховає нас від переслідувачів.
Зброя нам дається для того, щоби захищати один одного.
Життя нам дається для того, щоби
померти разом.
Дивись, яка глибока навколо осінь,
нарешті починає падати сніг.
Вулицею йде тиха щаслива родина.
- О боже, що це таке біле? — захоплено питає хлопчик.
- Це сніг, — відповідає мама.
- Це гарячка, — відповідає тато.

Я твоя протиотрута

29

Коли я з ними познайомився, між ними склались уже певні стосунки, кожен із них оцінював їх по-різному: вона ставилась до цього всього як до романтичної пригоди, зберігаючи, як їй здавалось, дистанцію, а він намагався форсувати події, разом із тим не втрачаючи, як здавалось йому, рештки совісті. Одним словом, я так нічого і не зрозумів із того, що вони мені розповіли. В тій країні, де ми з ними познайомились, вони були емігрантами, її статус був значно кращий, а ось у нього були якісь трабли з візами і їх продовженням, кожен вирішував свої проблеми сам, аж доки вони не познайомились. Ну і далі вже починається наша печальна історія. Деякий час вони обмінювались електронними листами та іншим комунікаційним непотребом — необов'язкові дзвінки, повідомлення, привіти через друзів, випадкові зустрічі на вулицях міста, з чого зазвичай і складаються згадані вище стосунки, чи те, що за стосунки видається. І ось раптом трапився гелуїн і всі біси повилазили зі своїх нір і активізували без того нездорову атмосферу старої-доброї Європи. Моїх нових знайомих вони активізували теж. На гелуїн я з ними обома і познайомився. Це була така строката галаслива компанія, яка рухалась старими

вуличками, не зупиняючись на червоне світло і не оминаючи жодного бару. Потім був якийсь клуб, де крім нас святкували гелуїн лише якісь лесбійки, котрі, до речі, порівняно з моїми новими знайомими виглядали просто по-дитячому. Видно було, що гелуїн — це не лесбійське свято. І вже десь поночі, коли всі біси й лесбійки міста відтусувались і позалазили назад, кожен до свого приватного пекла, ми повернулись до мене додому, ніхто, ясна річ, зупинятись не хотів, гелуїн загрожував розтягнутись на найближчі кілька діб, і ось тоді, посеред бурхливого п'яного угару (тут, очевидно, слід було би вжити слово «гармидер», але це був таки «угар»), він запропонував їй одружитись. А коли вона несподівано для нього (та й для мене теж) йому відмовила, він влаштував справжню істерику. Я ніколи не бачив, аби чоловіки так плакали. З нього витікали не просто сльози, з нього витікала його карма, він ридав і закликав її до совісті, як же так, кричав він, навіщо ж ти писала мені свої блядські електронні листи, навіщо телефонувала і передавала привіти, для чого ми випадково зустрічались на вулицях цього йобаного міста? Ми просто мусимо одружитись, повторював він, у нас просто немає інших варіантів. Але вона вперто не хотіла з ним одружуватись, у всякому разі — не на гелуїн, і тоді він перестав плакати і сказав приблизно таке: ти мене зрадила, ти морочила мені голову, я зараз піду і дуже попрошу тебе — не телефонуй мені більше. І не пиши. І загалом — не трапляйся мені на вулиці. Ось це було здорово, це мені сподобалось. Перед цим він пару годин розповідав, як вони з братами з України бомблять місцеві банкомати, тому подібна розв'язка мені видалась досить-таки логічною. Потім він довго прощався, довго повторював, аби вона більше не телефонувала, і довго чекав

у коридорі на ліфт. І ось доки він чекав, я бачив, як вона вагалась. Думаю, якби ліфт затримався ще на хвилину, вона таки вийшла би за нього заміж. Які пристрасті, думав я, це ж треба. Вже десь зранку чи навіть пізніше до мене дійшло, що чувак її просто розводив. Ну так, все просто — у неї не було проблем із документами, у нього вони були, єдиним варіантом для нього було одружитись. І він це розумів. І вона це розуміла. Лише я думав, що справа в гелуїні. Але ж вона завагалась, хай лише на мить, але завагалась, я це точно бачив.

На їхній побутовій шизофренії, котру вони дещо пафосно називають пристрастю, можуть працювати атомні станції, ця чорна кров, що переливається в акваріумах їхніх сердець, щороку заливає собою набережні й пляжі, лишаючи на асфальті кольорові нафтові розводи. Закохані моєї країни добивають одне одного своєю любов'ю, вони не здатні обмежитись любовними стосунками, їм і секс як такий не цікавий, під час сексу вони виривають одне одному язика і видавлюють очі, розрубують тіла коханих важкими різницькими сокирами, підливають отруту в спільний алкоголь, тому що померти вони мають лише разом, бо вони кохають одне одного і жити одне без одного просто не зможуть, тому їм простіше відразу перерізати одне одному горло бритвою, подарованою на день закоханих, і провадити далі свої розборки вже в пеклі, де їм ніхто не буде заважати. Їх завжди можна виокремити з будь-якого натовпу, з них іде густий дим їхнього шаленства, вони цілуються до крові й прокушують своїм партнерам сонні артерії, жінки носять в своїх торбинках сатанинські амулети, а чоловіки тижнями не вимивають із-під нігтів жіночу кров, і я говорю собі: о, так — це мої

співвітчизники, скільки я їх бачив, скільки спостерігав за ними, в їхньому житті ненависть так дивно межує з любов'ю, що я вже давно перестав для себе їх розрізняти, я нічого не знаю про політичні настрої чоловіків і жінок у моїй країні, я знаю лише про їхні депресії та приступи активності, тоді вони багато на що здатні, і я не заздрю тому, хто спробує ці депресії лікувати. Тому що вони зраджують одне одного від неможливості висловити свою ніжність і народжують дітей від неможливості вчасно спинитись, тому що вчасно спиняються ті, кому є що втрачати.

Найгірше те, що вони по-справжньому залежні одне від одного. Я пам'ятаю іншу історію про іншу прикольну пару, він перевозив через польський кордон наркотики, попросив її допомогти, вона погодилась, очевидно, це теж була пристрасть, бо як це інакше назвати, вона сховала все в своїй косметичці й спокійно перевезла, а він, щойно вони приїхали на місце, просто кинув її, себто викинув разом із усіма її речами. Коли вона вже звалила і його почало ламати, він сказав собі приблизно таке: нічого, сказав він, нормально, я все розрулю, у мене все є з собою. І почав шукати свої наркотики. В цей самий час вона перетинала польський кордон у зворотному напрямку, ніжно притиснувши до серця свою косметичку.

Лукойл

Коли приходять великдень і небо стає прихильнішим до нас,
і всі напружуються — мовляв, великдень, аякже,
тоді в землі починають перевертатись покійники,
розбиваючи ліктями холодну глину.

Мені доводилось ховати друзів,
я знаю, як воно — закопувати своїх друзів,
мов собака кістку,
чекаючи, коли небо

стане до тебе прихильнішим.

І є такі соціальні групи,
для яких подібні ритуали особливо важливі,
я маю на увазі, насамперед, середній бізнес.
Всім доводилось бачити,
який смуток охоплює цих регіональних
представників російських нафтових компаній,
коли вони з'їжджаються на безмежні
цвинтарні поля, аби закопати
ще одного брата з відстреленими легенями;

всім доводилось чути тверде биття сердець,
коли вони стоять біля домовини

і витирають скупі сльози й соплі об своє
дольче й габана,
і хуячать геннесі

з одноразового
посуду.

Ось так, Коля, — говорять, — ось тобі й відкат.
На безмежних полях офшору
ми, як дикі гуси восени, падаємо в холодні
плеса забуття, зі шротом у печінці.

34

Частина перша. Р'п'В

То як, — радяться, — ми
спорядимо нашого брата
в його довгий шлях
до осяйної Валгали Лукойлу?
Хто буде супроводжувати його
в темних печерах чистилища?

Тьолки, — говорять усі, — тьолки,
йому потрібні будуть тьолки,
хороші тьолки,
дорогі й без шкідливих звичок,
вони будуть гріти його взимку,
вони студитимуть йому кров навесні,
ліворуч від нього буде лежати платинова блондинка,
і праворуч від нього буде лежати платинова блондинка,
так, щоби він навіть не помітив, що вже помер.

Ох, ця смерть — територія, де не ходять
наші кредитки.

Смерть — територія нафти,
хай вона оміє його гріхи.

Ми покладемо йому до ніг зброю і золото,

хутра і тонко помелений перець.
 В ліву руку ми вкладаємо йому останню нокія,
 в праву руку — грамотну ладанку з Єрусалима.
 Але головне — тьолки,
 дві тьолки, головне — дві платинові тьолки.
 Так, це головне, — погоджуються всі.
 Головне, — погоджуються тьолки.
 Головне-головне, — підтакує Коля зі своєї домовини.

На великдень ми всі такі сентиментальні.
 Стоїмо, чекаємо, коли мертві
 встануть і вийдуть до нас із потойбіччя.
 Ніколи так не цікавишся смертю,
 як ховаючи друзів.

Коли вони третій день чатують
 під дверима моргу, він зранку третього дня
 долає, зрештою, смертю смерть, і виходить
 до них із крематорію, бачить,
 що всі вони знесилено сплять,
 після триденного забуху,
 лежать просто серед трави,
 в обриганих
 дольче й габана.

І тоді він тихо,
 щоб не розбудити,
 забирає в одного з них
 підзарядку для нокія
 і повертається
 в пекло
 до своїх
 блондинок.

Михаил Светлов

Про що пишуть сучасні поети?

Сучасні поети пишуть про зникаючу, примхливу
субстанцію свого страху; сатана поезії змазує
сажею замки на дверях, і ти сидиш зі своїми страхами
і пишеш про це вірші, вірш за віршем,
ось таке враження
лишається
від сучасної
поезії.

Натомість є окремі соціальні групи, які мало
цікавляться
субстанцією страху. Я маю на увазі середній бізнес.
Демони чорного налу,
які підіймають із колін
республіку,
знаючи лише двох справжніх друзів —
друга Стечкаїна
і друга Макарова.

Поети не знають про любов нічого,
любов — це бажання мати дітей після дефолту.

Хто бачив сонячні хмарочоси в центрі, той мене зрозуміє.
В одному з них жив Марат,

який тягнув

трубу через Кавказ,

і дотягував її вже до кордону.

Ну, і все було добре —

благословення з боку московського патріархату,

і кришування з боку обласної адміністрації,

і три жінки, яких він любив і утримував,

себто дружина, коханка і ще одна жінка, з якою він

трахався,

одним словом — інтенсивне особисте життя.

Але що йому не давало спокою — це його сни,

в яких він виповзав на пекучі поля Андалузії

і сидів на білому піску,

наспівуючи —

о, Андалузیه, жінко

з чорною кров'ю,

ця твоя чорна кров,

чорніша за нафту Месопотамії.

О, Андалузیه тиші,

Андалузیه пристрасті,

я твій пес, Андалузیه,

твій безпонтний бродяга.

Але всі три жінки говорили йому — Марат, йобана в рот,

Марат,

в країні, Марат, бардак, візьми кредит, розрули з розтаможкою,

кров, Марат, кров у твоїй трубі, кров на твоїх піджаках.

Але, засинаючи, він усоте повторював:

Твоє чорне-чорне волосся,
довше за коридори Рейхстагу,
довше за чергу на Мостиськах,
довше за прізвища угорських депутатів.

І хто був на окружній в районі ростовської траси,
той знає цей приватний сектор. В одному з тих котеджів
і жила третя жінка Марата,

там він
і забухав.

Щось у ньому зламалось, він взяв-таки цей
кредит і приїхав до своєї третьої
жінки
з валізою
бабла.

Ось, — сказав зі злістю, — сто штук, мій кредит,
мої пароплави й порти.

І вже після цього забухав.

Можливо, в ньому теж
озвалася субстанція страху, тому що він пив
день, потім пив ще один день, потім знову пив,
випив парфуми сальвадор далі,
все повторюючи — моя Андалузія, моя Гренада.

Потім у котеджі вони ділили його тіло.

Мені, — сказала дружина, — по хую бабки,
мені потрібен він, я забираю його.

Ні, — сказала коханка, — мені теж по хую бабки,
тим більше я була в долі,

але його забираю я.

А третя сказала, — а ось мені бабки абсолютно не по хуя,
ви не подумайте, що я така сука,
просто сто штук це гроші все-таки, але його я теж любила,
він навіть парфуми мої випив,
тому він залишиться мені.

І ось вони сиділи над його тілом
і ділили його між собою,
тому що є багато причин триматись за близьких нам людей,
тому що так чи інакше любов — це командна гра,
тому, врешті-решт, ще більше за смерть
кожен із нас боїться
опинитися
сам на сам
зі своїм
життям.

Гриби Донбасу

Донбас навесні тоне в тумані, і сонце ховається за сопками.
Тому треба знати місця,
треба знати, з ким домовлятися.

Це був робітник колишнього насосного цеху,
мужик, потріпаний алкоголізмом.

— Ми, — сказав при знайомстві, — робітники насосного цеху,
завжди вважались елітою пролетаріату, ага, елітою.

Свого часу, коли все полетіло к ебеням, багато хто
опустив руки. Лише не працівники
насосного цеху, лише не ми.

Ми тоді зібрали незалежні профспілки гірників,
захопили три корпуси колишнього комбінату
і почали вирощувати там гриби.

— Як гриби? — не повірив я.

— Так. Гриби. Хотіли вирощувати кактуси
з мескаліном, але у нас,
на Донбасі, кактуси не ростуть.

Знаєш, що головне, коли вирощуєш гриби?

Головне, щоб тебе перло, точно, друг, — головне, щоб перло.

Нас — перло, повір мені, нас і зараз пре, можливо тому,
що ми все-таки еліта пролетаріату.

Ну, і значить що — ми захопили три корпуси
і висіяли наші гриби.

Ну, і там — радість праці, почуття ліктя,
сам знаєш — це п'янке відчуття трудових звершень.
А головне — всіх пре! Всіх пре і без грибів!

Проблеми почались уже за пару місяців.
У нас тут серйозний район, сам бачив,
нещодавно спалили заправку, причому — міліція
там усіх і накрила, вони навіть
заправитись не встигли, так хотіли її спалити.
І ось одна бригада вирішила на нас наїхати,
вирішила забрати наші гриби, ти уявляєш?
Я думаю, на нашому місці будь-хто
прогнувся б, такий порядок — прогинаються всі,
кожен у міру свого

соціального
статусу.

Але ми зібрались і подумали — добре, гриби — це добре,
але справа не в грибах, і не в почутті ліктя,
і навіть не в насосному цеху, хоча це був аргумент.
Просто ми подумали — ось зараз зійдуть врожаї, виростуть
наші гриби, виростуть і, умовно кажучи, заколосяться,
і що ми скажемо нашим дітям, як ми подивимось їм у вічі?
Просто є речі, за які ти маєш відповідати, від яких
ти не можеш просто так відмовитись.
Ось ти відповідаєш за свій пеніцилін,
а я відповідаю за свій.

Одним словом, забились просто на грибних плантаціях.
Там ми їх і повалили. І коли вони падали на теплі
серця грибів,
ми думали —

*Все, що ти робиш своїми руками, працює на тебе.
Все, що ти пропускаєш крізь власну совість, б'ється
в такт із твоїм серцебиттям.*

*Ми залишились на цій землі, щоби нашим дітям недалеко
було ходити на наші могили.*

*Це наш острів свободи,
розширена свідомість
сільського господарства.*

*Пеніцилін і Калашников — два символи боротьби,
Кастро Донбасу веде партизанів
крізь туманні грибні плантації
до Азовського моря.*

— Знаєш, — сказав він мені, — вночі, коли всі засинають
і темні ґрунти всмоктують у себе туман,
я навіть уві сні відчуваю, як земля рухається навколо сонця
я слухаю, слухаю, як вони ростуть —

*гриби Донбасу, нечутні химери ночі,
виходячи з пустоти, виростаючи з кам'яного вугілля,
доки серця стоять, ніби ліфти в нічних будинках,
гриби Донбасу ростуть, ростуть, не даючи померти
від туги усім зневіреним і пропащим,
тому що, чувак, доки ми разом,
доти є кому переривати цю землю,
знаходячи в її теплих нутрощах
чорний колір смерті,
чорний колір життя.*

Сезонна робота в Карпатах

В Карпатах повітря прогривається швидше, ніж усюди, ясна річ — гори, ліс, зелений туризм, але навіть тут трапляються речі загадкові й моторошні. Скажімо, рік тому на лісовій дорозі, за пару кілометрів звідси, вбили жінку. Поліція намагалась когось знайти, але кого ти в горах знайдеш — найближчі потенційні вбивці живуть за двадцять кілометрів звідси, себто в Словаччині. Але щось вони собі там винюхали, натякали, що знають убивцю, але не скажуть — аби не заважати слідству. Не знаю, не знаю, що вони досліджували, але слідству справді краще не заважати. І тепер всім, хто проходить цією дорогою, скажімо о пів на першу ночі, обов'язково стає моторошно, ця атмосфера смерті, хапає тебе за волосся і підіймає над деревами, і ти бачиш всіх потенційних убивць, і боїшся ступити на землю, яка вже прогривається, вже прогривається.

Давайте подумаємо, радились поліціянти поміж собою, як це могло бути.

Ось вона вийшла на дорогу і побачила цих похмурих чоловіків, які переганяли глухими дорогами свої отари. І ось вона стала просто проти них і кожен із них подумав — ось ця жінка, яка несе сум'яття у наші душі, яка внесе розбрат поміж наших овець, яка дістане флейту і наші вівці, гордість сільського господарства республіки, підуть за нею в безчасся і морок.

І що в такому разі було далі? — далі намагались докопатись до правди поліціянти. А далі один із них заговорив: браття, я знаю, що ви думаєте, ви думаєте, чи стане у нас снаги зупинити її, цю жінку, яка хоче забрати наші душі і наших овець, то ось що я вам скажу — подих туману стоїть за цією жінкою, вільгість і тьма пливуть з-під її повік, трепет огортає мене, коли я дивлюсь їй у вічі. Ну, а після цього вони, мабуть, і проламали їй череп сокирою.

Так, погодились усі поліціянти, мабуть, так воно і було.

А потім, коли вони лишили її посеред дороги і пішли далі зі своїми отарами, з лісу сторожко почали виходити духи, чорні духи туману, почали виходити потопельники із найближчого озера, за ними вийшли дзвонарі з найближчих церков і крадії побутової техніки з найближчої станції, за ними

йшли саодинокі рибалки, котрі виловлювали в гірських
потоках мертвих птахів, йшли
монстри з найближчих урочищ,
тягнучи за собою возики з супермаркетів, ішли
трактористи, які вивозили ліс і платили за нього
золотом і дизельним паливом, за ними
виходили лемки — ці растамани Карпат, з усім своїм крамом,
з клунками, грамофонами, файками і молоком,
виходили, мовчки ставали над нею і говорили —

*джа проклав цю дорогу між теплих буків,
джа поклав тобі серце між лопаткою і лівим соском,
дияймо, сестро, разом,
співаймо разом —
це небо Карпат,
синє, мов кольори пенсі,
зелене, мов океан,
пливімо, сестро, разом,
в теплі нори Гарлему,
в наш тихий лемківський Гарлем,
з його димами і соусами,
з чорних портів Гамбурга,
з барвистих портів Амстердама.*

Ага, скоріше за все, так воно все і було —
хитали головами поліціанти, мабуть,
саме так, інших варіантів
просто немає. Ох, — додавали, — це таємниче життя,
невмотивовані вчинки. Трава обплітала їхні
черевики, і лісові жуки заповзали їм до кишень
і мучились там
від самотності.

Mercedes-Benz

Глибока ніч стояла над нами,
і зорі світили нам із піднебесся.
І ось саме цієї глибокої ночі
ми вибирались із бундесу.

І коли така ніч і нікого навколо,
і по радіо всі говорять лише польською мовою,
на крайняк — німецькою,
завжди згадуєш усіх рідних і близьких.

Ось і я згадував собі, згадував, і не міг згадати.
Як же так, думав, все життя — як оце
польське радіо: жодної тобі поваги до православних,
демократія, думав я, їбав я таку демократію.

Що приховувала ця ніч? З чого все почалось?
Партнери в Берліні, стрілки під російською синагогою,
нормальний курс, гарантія на півроку
з правом продовження.

І оця ось жінка, ці ночі, повні вогню,
готель, в якому вона працювала,

і я шепотів їй: Натаха, твоє серце зараз у моїх руках,
я відчуваю, яке воно ніжне й гаряче,
і вона сміялась, відводячи очі: придурок, ну це ж не серце,
це силікон, відпусти його, це зовсім не серце, серце у мене
тверде і холодне,
таке, як хокейні шайби.

І ось ми разом вибирались із бундесу, з її документами
і моїми боргами,
наче Марія і Йосип на двох віслюках,
купуючи на заправках лише найнеобхідніше —
консерви і презервативи.

Вже десь під Варшавою, коли і консерви не лізли,
і радіо глухло від втоми, я почав засинати,
підіймаючись у піднебесся.
І тоді на трасі з'явився мотель.
Вона його помітила першою.
Першою вона до нього і увійшла.

Натаха, просив я її, тільки не радіо, лише
пару годин, Натаха, дай охолонути своєму силікону,
вимкни на хуй це радіо «Марія», що ти хочеш почути?
Які новини можуть бути у католиків?
В них немає новин з часу останнього хрестового походу.
Дай відпочити своєму серцю, шепотів я, дістаючи
свої пилки і ножиці,
дай йому відпочити.

За дві години, прокинувшись, витягнув її з душу і переніс
до машини. Ну, думаю, справді — не ховати ж її
до багажника, тупо якимось:

кохану жінку совати в багажник, хай уже сидить поруч
зі мною,
доїду до Мостиська — поховаю по-людськи.

І вже на самому кордоні, не знаю, що зі мною трапилось,
ранок був холодний і свіжий, і я
на якусь мить відійшов собі відлити.

І саме тоді вони й випасли наш мерседес —
трое берлінських знайомих, котрі йшли по сліду,
винухували нас
серед темних доріг, тепер стояли біля машини і говорили:
тихо, говорили один до одного, тьолка спить, він десь
поруч, тихо,
не розбудить тьолку,
не розбудить тьолку.

Що такий смурний, братішка, — запитав український
таксист,
вже на виїзді з Мостиська, — що за діла? А що я міг йому
сказати?

Я ніби пілот Люфтваффе,
так ніби юнкерс мій підбили, а сам я встиг вистрибнути.
Мені б тішитись, а я стою посеред лісу
і лише повторюю: блядь, ну звідки тут стільки
білоруських партизанів?

Ну що, далі водій почав співати,
ясна річ — бандитські пісні,
такі поморочені, що їх жодними словами не перекажеш,
але приблизно таке:

не плач, моє серце, не плач,
не муч душу свою картонну,
ми ще зустрінемося
з того боку кордону.

з того боку життя,
з того боку державної митниці.
ми ще побачимось
де-небудь в районі Вінниці.

я люблю цю країну
навіть без кокаїну,
небо це березневе,
без тебе, серце, без тебе.

кину все, що виніс,
перепродам свій бізнес,
вийду на берег Дунаю,
там і сконаю.

Із зашморгом на шиї

Жіноча агресія, — сказав він, — жіноча агресія, ось чого потрібно боятись. Чому? — спитався я. — Чому я маю чогось боятись? Тому, — відповів він, — що жіноча агресія — це те, що не залежить від тебе. Більше того — від неї вона теж не залежить. Жіноча агресія — це як місячні, це диво фізіології, яке викликає подив і ненависть, проте ніколи не викликає бажання з ним боротись. Хоча би тому, що боротись із місячними, це те саме, що боротись зі стигмами святого Франциска — він же не винен, що вони в нього відкриваються, вірно? Він просто живе собі, уживаючись зі своїми стигмами. Це речі, які від нього не залежать. Те саме з жіночою агресією: жінка слабка істота з сильними рефlekсами, навіть уві сні вона пам'ятає всі образи, котрих ти їй завдав, тому, прощаючись із жінкою, ніколи не розслабляйся. Розслабишся — обов'язково залишишся без яєць. В якому сенсі? — не зрозумів я. — В переносному, звісно, — пояснив він. — І в прямому теж.

Я знаю в чому тут річ, — продовжив він, — річ у тім, що в жінок є такий ген, котрий відповідає за агресивність. І ніхто не може вирахувати, коли саме і завдяки чому він активізується. Тому жінки, як правило, імпульсивні

й непередбачувані, саме тому в них трапляються істерики й нервові зриви, я думаю, саме тому вони й вагітніють. Думаєш? — не повірив я. Так, — запевнив він мене, — розумієш, жінка сама краще за всіх відчуває в собі присутність цього гена агресивності, вона сама відчуває, що в ній сидить якась хуйня, яка час від часу перетворює її на скотину, здатну придушити тебе твоєю ж краваткою. І, звісно, її це лякає. Це зрозуміло? Зрозуміло, — сказав я, — мене б це теж лякало. Тебе це не буде лякати, — пояснив він, — ти просто придушиш, коли це буде потрібно, і лякати тебе нічого не буде. Тому що в тебе немає цього чортового гена. Натомість — жінка. Вона відчуває, що кожної миті може зірватись, і намагається приховати цю свою потенційну агресивність за неадекватною поведінкою та великою кількістю косметики. Саме косметики. Повір мені: останнє, що ти відчуєш у цьому житті, — це парфуми жінки, котра душитиме тебе твоєю краваткою. Тому що в кожній із них — на рівні генетики — закладене це бажання: придушити тебе, причому зробити це по можливості акуратно, аби при похованні не тратитись на нову краватку.

І є щось таке, що може заблокувати цей ген? — спитався я. Силікон.

???

Так, саме силікон, — повторив він.

Я це зрозумів цілком випадково. І знаєш, хто відкрив мені очі? Памела! Ти взагалі слідкуєш за її кар'єрою? Я теж спочатку стібався, а потім помітив одну річ — кожного разу, як Памела виймає зі своїх грудей силікон, вона тут-таки свариться зі своїм чоловіком. Ну, ти, очевидно, знаєш усю цю бодягу про Памелу та її чоловіка? Я не пам'ятаю всіх

деталей, але там якось так, що він у неї грає християнський рок, в якійсь рок-банді. І як усі християнські рок-музиканти, сидить на транках. І на синьому. І трахається з усіма. І через це вона з ним кілька разів розлучалась, в сенсі — через християнський рок. Все це кожного разу супроводжувалось страшними скандалами в пресі, розбірками в суді, записами нових альбомів християнського року, і кожного разу, розумієш — кожного! — перед тим, як піти від нього, вона викачувала собі з цицьок чергову порцію силікону. Після цього вона просто звірила і вони розбігались. Але варто було їй вкачати в себе по новій літрі два цього чортового силікону, як ген агресії блокувався, вона виловлювала його на черговому фестивалі християнського року, відмивала його від ригак, лікувала від триперу і народжувала йому дітей. І так декілька разів, кожного разу одне й те саме — як тільки відбувався рециклінг її силікону і він — силікон — починав згортатись, як молоко, вона відчувала творче піднесення, знімалась у черговій сесії для плейбою, брала участь у благодійних дитячих програмах, поступово починала пити, діставала свого лузера-чоловіка, говорила, що час йому зайнятись чимось чоловічим і перестати грати для цих підарів-мормонів, чоловік теж починав пити, преса уважно слідувала за новим етапом їхніх стосунків, що стрімко псувались на очах світової громадськості, перші скандали її чоловіку вдавалось швидко локалізувати, спочатку завдяки регулярному сексу, потім завдяки колумбійському коксу, але снігова лавина вже наростала, Памела ставала все істеричнішою, все більш непередбачуваною і хуйовою, аж у якийсь момент не витримувала, лягала в клініку і викидала з себе силікон, мов риба ікру. Після цього чоловік просто ховався на квартирах друзів-мормонів, а Памела йшла на

телебачення і піддавала обструкції весь християнський рок загалом і участь у ньому свого чоловіка зокрема. І тому, можеш говорити мені що завгодно про свої страхи і неврози, про свої принципи й переконання, але пам'ятай одну річ — існують явища, зіткнувшись із якими ти просто не знаєш, як себе вести. Ці явища позбавляють нас нашої індивідуальності, вони деформують наш внутрішній світ і нашу духовну складову. Знаєш, як про це говорив Франциск? Франциск говорив: ти можеш бути добрим рибалкою, ти можеш знати поведінку риби та її звички, ти можеш бачити рибу під водою, але все одно, якщо не хочеш облажатись — краще скористайся динамітом.

Можливо, тому Франциск і став святим, — сказав він і послабив вузол краватки.

Трамадол

Просування товару на ринок починається з активізації цільової аудиторії. Це як у біблії — спочатку приходить предтеча і розводить усіх на кредити з відсотками, потім з'являється спаситель і ліквідує відсотки, лишаючи, втім, кредити. Потрібно було уважно слухати книги, які нам читали в дитинстві, ось що я думаю кожного разу, коли доводиться чути про трамадол.

Вся ця дитяча боротьба українського лібералізму з опіатами, вона нагадує мені діяльність червоного хреста часів першої світової, коли члени царської родини працювали медсестрами у військових шпиталях. Я собі це добре уявляю: ось ти лежиш без правої ноги, і все, що тобі хочеться, — це просто нормально потрахатись, навіть без правої ноги, це ж не обов'язково, правильно? А тут сидить якась сука із царської родини і читає тобі про царицю Савську. Те саме і з трамадолом.

Кілька років тому, коли ми переживали черговий сплеск боротьби з дитячою наркоманією

і коли почали брати навіть не за вживання,
а просто за купівлю товару в офіційних
торгових точках,
молодь Харкова знайшла чудесний спосіб
боротьби з системою —
вона підходила до аптечних кіосків, замовляла свій трамадол,
засовувала голову до віконечка, і кіоскер клав їй її
трамадол просто на язик:
піді впіймай мене, якщо зможеш.

За всім цим стоїть дух просвітництва:
господь наш вигадав трамадол, аби
згладити ті гострі протиріччя, котрі існують
в загальному цивілізаційному розвитку.
Трамадол відкладається на устах закоханих,
коли вони цілуються в кінотеатрах.
Трамадол приносять птахи у дзьобах
навесні, коли повертаються з Гурзуфу.

Система бореться не з нами,
система бореться з нашими шкідливими звичками.

Щовечора веселі ватаги підлітків
вибираються на чергові бойові виправи,
в святкових спортивних костюмах,
взявши з собою лише бритви і мобільники,
відправляються до найближчого аптечного кіоску
визволяти Єрусалим від невірних.

Ті з них, кому пощастить,
охоронятимуть гроб господній.
Ті, кому не пощастить,
охоронятимуть платні стоянки.

Бритви їм залишать у будь-якому разі.

Госпелс і спірічуелс

Чим цікавиться сучасне мистецтво? В тій дірі,
в якій воно опинилось, сучасне мистецтво
цікавиться виключно чорно-білими карточками,
на яких сфотографовані наші легені — діряві,
наче вітрила китайських
риболовецьких
човнів.

Натомість є цілі етнічні та релігійні групи,
котрі існують паралельно з офіційною культурою
і котрі не заганяються з приводу смерті мистецтва.

Скажімо, греко-католики Галичини,
котрі говорять: смерть — це будильник,
ти сам заводиш його на шосту ранку, а коли він
будить тебе своїм сатанинським дзеленьчанням,
починаєш нити:
мовляв, ще п'ять хвилин,
всього лише п'ять хвилин.

На різдвяні свята мені довелось переїжджати
польсько-український кордон,

і це був повен автобус греко-католиків Галичини,
жінки в хустках, з тисячею
растаманських амулетів та оберегів,
жінки, котрі сплавили в Пшемишлі
різдвяний спирт і на виручене бабло
закупили іконки, свічки і потягані мощі святих
для своїх теплих греко-католицьких приходів.

Але дві жінки — очевидно, це були жінки
без амулетів та оберегів — щось не скинули,
не встигли скинути, не закупили мощі
для свого приходу і розуміли, що їм за це буде,
як вони влетіли, не дивно, що поводитись вони
агресивно, чіплялись до інших жінок,
до їхніх іконок, і поступово все це
перетворювалось на великі розборки,

сукаблядь — кричали вони одна одній, ніби старе
вудистське прокляття,
сукаблядь — повторювали водії, тримаючи в руках срібні
розп'яття,
сукаблядьсукаблядь — шепотіли вві сні дітлахи,
жуючи солодку ганджу.

І від цих слів вогняний вихор
здіймався над сніговими полями,
ага — саме вогняний вихор,
і доки це все тривало,
сніг згортався,
мов кров,
на холодних полях Галичини.

Але варто було цим сукам
перетнути державний кордон,
як будь ласка —
тиша запала в автобусі,
навіть діти перестали жувати ганджу,
така запала тиша.

І в цій тиші якась одна жінка — можливо,
найбільш набожна, можливо, якраз
навпаки — та, котра не скинула спирт,
але якась одна затигла колядку.

І незабаром уже всі жінки в теплих хустках,
і водії, котрі вже давно опухли від цих колядок,
і навіть діти, котрі також давно від всього
цього опухли, почали співати старих колядок,
і дивні були це колядки, скажу я вам,
дуже дивні,
якщо говорити своїми словами,
то десь такі:

*Тепло й благодать сходять на землю Галичини,
на наші теплі приходи, на наші церкви,
криті сріблом та авіаційним дюралюмінієм.
Спаситель стоїть поміж наших овець,
в руках у нього — коров'ячий дзвоник,
і він грає нам наше греко-католицьке ска.
Цар Соломон приходить на Галичину
з боку словацьких гір,
і з серця в нього росте прикарпатська ганджа,*

з якої він наробить куті для веселих
дітей з прикордонних районів.

І голови колгоспів, виходячи йому назустріч,
говорять: радуйся, Соломоне, радуйся, Спасителю,
Син божий народився.

І сніг падає на землю.

І земля падає на сніг.

Кривава баня у Фастові

Про криваву баню
у Фастові заговорили відразу, шойно рушив потяг,
і говорили якось непевно, натяками,
ніби лякаючись власних слів.
Група менеджерів передавала одне одному
теплі фугаси з бухлом,
я ще подумав, що менеджери чомусь завжди
тримаються групами,
мов пінгвіни, щоправда, пінгвіни стільки не п'ють.
Літо минало,
і в цьому літі ми хапались за власну самотність,
витягували її з цього
літа, наче футболки із подорожніх торб.
І тоді один із них сказав:
— О, Фастів, проїжджаємо Фастів.
Хто знає, скільки душ
занапастило це дивне місто!
Чи ви коли-небудь чули, — звернувся він
до мене, — про криваву баню у Фастові?
О, це окрема історія, — додав він і розповів таке:

Хто не знає фастівську автобусну станцію?
Всі знають, всі відчували
тривогу, коли доводилося в'їжджати
на мертві платформи, де здійсмається
курява і вітер несе у безвість важке перекотиполе.
На станції працювали два бари — бар «Пролісок»
і бар «Страшний суд».

І все було добре
в «Страшному суді» — білі скатертини, попільнички
з пивних банок, кредит для постійних клієнтів.
Натомість темні і незрозумілі
речі діялись у «Проліску» — холодному і вогкому,
ніби цвинтарний склеп.
Ніхто не знав напевне,
що там відбувається, проте кожного
вечора, зачинаючи приміщення автостанції, диспетчерка
чула голос смерті, що лунав із «Проліска».

І ось одного пекельного ранку на вибілену сонцем
платформу в'їхав автобус
Київ—Жмеринка, і з нього зійшла жінка —
в короткій червоній сукні
і з чорною шкіряною торбинкою. Хто знає, що
вона перевозила в своїй шкіряній торбинці,
але вся автостанція завмерла,
заворожено дивлячись, як вона проходить платформною, поміж
вибілених сонцем собачих черепів, проходить і зупиняється,
дивлячись на бар «Пролісок» і так само
на бар «Страшний суд».

І тоді з «Проліска»
вийшли троє різників із кривавими розводами
на сорочках і стали кликати її до себе:
давай, мала, — сказали вони, — заходь,
випий чого-небудь, дивись, яке сонце,
випий чогось холодного.

Аж раптом із «Страшного суду» вийшов
молодий священик із дробовиком
у руці й сказав таке:

не поспішайте, мем, не поспішайте — життя, мем, коротке,
на все воля божа,
тож навряд чи в цьому місті хтось іще запропонує
вам тепло і затишок.

До того ж, мем, у нас кредит для постійних
клієнтів. І так він це сказав,
що жінка хитнула стегнами і повільно рушила
в бік «Страшного суду».

Але, — сказав менеджер, помовчавши, —
ніщо в цьому житті не минає безкарно,
за все потрібно платити,
особливо за сервіс. І тоді різники повернулись
і зникли в чорній проїмі дверей.

Проте за якусь мить
вибігли з важкими різницькими ножами і
увірвались до «Страшного суду».

І тут почалася кривава баня.

Але це ще не все, — додали, подумавши, менеджери. —
Це ще далеко не все.
Далі було найцікавіше.

Ми знаємо цю жінку, — сказали вони в один голос, —
вона працює піар-менеджером
у нашому представництві.
Ви знаєте, що вона робить?
Вона відрізає вуха своїм чоловікам! Так-так, не смійтеся!
Відрізає їм вуха!
І сказавши це, менеджери почали разом вкладатися спати.
І спали вони так глибоко,
що смерть, проходячи вагонами,
навіть не помічала їх
під темними водами сну.

Риби помирають мовчки

Вона прокинулась, вилізла з ліжка і сказала: все, кінець, зараз я йому покажу, він запам'ятає цей день на все своє йобане життя. Навіть якщо він буде жити довго, а скоріше за все він не буде жити довго, а здохне вже через пару років від свого канабісу, але все-таки — навіть якщо він буде жити довго, до ста років, скажімо, він до останнього подиху буде пам'ятати цей день. Він із жахом згадуватиме про нього, як про **ДЕНЬ ВЕЛИКОЇ ПОМСТИ МУДАКАМ І УРОДАМ**. Тому що він і є найбільшим мудаком і найбільшим уродом, і я зроблю так, щоби він пре це не забував ні на хвилину. Я розбомблю цю його смердючу нору, я знищу всі його запаси тютюну і алкоголю, я випущу кишки його рибкам ножицями для манікюру, я розріжу на довгі смуги всі його светри й футболки, я спущу в унітаз всі його антидепресанти, щоби цей мудак і урод загнувся від великої депресії, мов американська економіка. Я поріжу собі долоні його бритвами і напишу власною кров'ю на стінах: **СМЕРТЬ УРОДАМ, ЯКІ ПРИНИЖУЮТЬ ЖІНОЧУ ГІДНІСТЬ! СМЕРТЬ УРОДАМ, ЯКІ П'ЮТЬ МОЮ КРОВ З ШОСТОЇ РАНКУ ДО ДЕСЯТОЇ ВЕЧОРА!** А якщо мені не вистачить для цього власної крові, я скористаюсь спреями, помадою та гуталіном. Він буде

змушений кожного ранку, прокинувшись, читати правду про себе і собі подібних. Я помщуся йому за всі три тижні спільного з ним проживання, за кожен із двадцяти днів, які він у мене забрав. Він буде прокидатись уночі й бачити над собою величні й строгі написи, які я залишу йому на згадку про свої понівечені три тижні. З цього я і почну!

Жіночі розмови завжди закінчуються несподівано, всі ці виплески ірраціональності й неадекватності заливають собою навколишній простір, і тоді всім доводиться бовтатись у цих бурхливих водах, не маючи сил вибратись на сухе. Жіночі голоси, які супроводжують нас упродовж нашого життя, їхній іронічний шепіт, їхні істерики, переважно все-таки істерики, але й іронічний шепіт також — дивні зразки того, як не потрібно складати слова, як не варто будувати свою пряму мову, показові приклади того, як навіть із незначного лексичного запасу можна виготовляти лінгвістичні бомби, що розриватимуть тебе на шматки своєю незбагненністю, усіма своїми внутрішніми протиріччями. Я думаю, джаз був придуманий для того, аби хоч якось функціонально задіяти ці голосові зв'язки, всіх жінок потрібно відправляти на хоровий спів на перевиховання. Так, такий ось побутовий фашизм, і не говоріть мені, що я помиляюсь. Чорта з два. За своє життя я вислухав стільки психоделічної пурги з вуст, скажімо, кондукторів-контролерок, що знаю, про що говорю. Жіночі голоси не пристосовані для виголошення декретів та універсалів, вони інакше влаштовані, у них інша анатомія, у цих голосів. Джаз, секс і заковтування шабель — займіть нарешті своє місце в суспільстві, заповніть своїми голосами належну вам нішу в радіоефірі, давайте, зрештою, займатись кожен своєю справою: я — виголошенням

декретів та універсалів, ви — заковтуванням шабель. Потім порахуємо втрати.

Все, сказала вона, видавлюючи на палець рештки чорної фарби, ось тепер все. Тепер цей СУЧИЙ СИН запам'ятає мене назавжди. Шкода, що не довелось сказати йому це в очі. Але нічого. Навіть попри те, що я його БІЛЬШЕ НІКОЛИ НЕ ПОБАЧУ, він запам'ятає цей день надовго. Він буде з жахом згадувати ці затягнуті у вузол сорочки, цей кришений посуд, цих сучих рибок, які стрибають від мене під крісла, цей телевізор у ванні — о, це він запам'ятає особливо, хай він навіть не працював — цей телевізор, але все одно — з яким задоволенням я його туди запхала. Все, це кінець, я зробила все, що могла, і сказала все, що хотіла. До побачення.

І тут я повернувся.

Револьвери і троянди

Ранньої осені на початку дев'яностих можна було померти лише від вимовляння цих слів — рання осінь, ранні дев'яності, кримінальна хроніка, в якій караван фур їде з бундесу, через Польщу, на схід. В головній машині сидить начальник охорони — молодий поляк із армійським карабіном, в чорній шкірянці, в російському камуфляжі — переганяє свої десять машин через сонні мазурські озера.

І невідомо, що вони там везуть, за рахунок чого прориваються через час, який перестав іти в цій частині їхньої вітчизни, невідомо, чому він не спить, адже всі жінки з берлінських порножурналів співають йому, співають —

спи, спи, командир, доки ти спиш,
доти триває твій спокій,
коли ти займаєшся сексом, шрами твої починають світитись
у темряві,
коли ти ламаєш хліб, ламаються небеса над озерами,

спи, спи, командир, всі помирають, всі народжуються,
всі переходять на інший берег свободи, смерть
надає одну перевагу — вона позбавляє тебе
відповідальності за товар,
спи, спи, командир, такої ночі терпляче очікує кожна жінка,
шепочучи з острахом: ну що ж ти, спи, давай, спи, спи.

Дивись, яка в нього темна кров, —
сказав один слідчий іншому, —
це від утоми. Так, ніби він не спав останні десять років. Ага, —
погодився той, — або спав погано.
Схоже, їх розстрілювали впритул, — знову сказав перший, —
спочатку закидали гранатами передню машину,
потім добили решту, тут закрита ділянка дороги, бачиш,
тут їх і чекали, я б теж так зробив, — сказав
перший, — на їхньому місці.
Я колись так і зроблю.

І ось тепер для нього вже все припиниться —
кров'ю на карабіні, купленому в еміратах,
грубими нитками якогось хірургічного крою.

І тільки опери мовчки схиляться в запилених бушлатах,
і тільки патологоанатом із розумінням кивне головою.

І тільки мама заплаче де-небудь в районі Вроцлава
за сином, якого так рано завалили ці комуністи.
І журавлі над озерами розганятимуть потоки простору
м'язами, натренованими, як у професійних велосипедистів.

І навесні, щороку, повертаючись із Палестини,
вони оминатимуть ці чорні місця,
що пахнуть паленими колесами,

оминатимуть розташовані вздовж ріки армійські частини,
оминатимуть усі озера з холодними плесами.

Оминатимуть ці повітряні коридори,
де настільки щільне минуле,
що час зупиняється в ньому, ніби серце в покійнику,
і знаючи ту географію, яку вони перетнули,
ту економіку і ту політику,

я повторюю слідом за ними: спи, спи, кохана,
наше життя настільки довге, що ми
встигнемо знову зустрітись із тими, хто так рано від нас пішов,
спи, варто було всім чоловікам
цього континенту відрубувати один
одному голови, аби ти зрештою
могла пережити такий теплий грудень;
всі помирають, всі народжуються,
триматись тебе, це ніби дотримуватись правопису,
кінчати в тебе, це ніби кінчати жити,
така ось історія, таке минуле, схоже на картопляні поля,
до яких ти не маєш жодного-жодного стосунку.

Циганські королі

І ось циганські королі теж відходять до темних лісів,
королі криміналу і парків культури, час відійти від справ,
перепродати бізнес, до темних лісів, до озер забуття.
Привиди чорних циганських королів із золотими долонями,
привиди, що були зі мною завжди, і ось коли їх
починають відстрілювати, мов кабанів, пробиваючи сіру
щетину,
як не згадати усі ці розповіді про відрізані голови
на циганських могилах,
ого, думаю, справді — як не згадати, вони нікуди і не
дівались, королі маленьких містечок,
навіть якщо небо впаде на землю, вони висипатимуть
пісок із жовтих черевиків,
все, що в інших культурах пишеться на тисячах сторінок
церковних книг, вони вміщають у написах
на своїх передпліччях,

цивілізація, що тримається на золоті й цукровій ваті,
о, цивілізація відмивання банкнот,
циганські королі зникають між деревами,
життя було довге і печальне,
смерть буде легкою і непомітною,

наступне життя також буде довгим,
довгим-довгим,
легким і печальним.

І ось останній циганський король, який приїхав стопом
із Польщі,
розповідає нам про методи ведення бізнесу, про свою
подорож,
спочатку життя відстрілює тих, хто стоїть на стрьомі, —
пояснює він, —
смерть ходить колами, кола звужуються, страх підступає
до горла,
час відходити до озер забуття,
дорога за мною вистелена трупами жінок і золотими
портсигарами,
я зібрав мито з усіх, кого міг згадати,
мій «фольксваген» горів, як берлінська синагога,
і мої діти, мов сороки, знімають намиста з жінок уві сні,
а зустрівшись під магазинами старого одягу,
їдять кукурудзу, ніби грають на губних гармоніках.

Спочатку життя намагається прибрати свідків,
голоси тих, хто зникає, страх тих, хто лишається,
і колони автобусів із їхніми сім'ями в'їжджають у темряву,
висвітлюючи фарами територію смерті,

і ось

по траві, по придорожній траві,
по насипах, на яких не росте трава,
вони переходять — вимучені і живі —
на той бік трави, де вона теж жива.

І ти питаєш трави: чому ти далі ростеш?
Знаючи, що трава буде і далі рости
поміж тим місцем, звідки ти, власне, йдеш,
і місцем, куди ти хочеш прийти.

І доки вони переходять на інший бік,
з того боку трави чути, як замовка
їхній шеліт, і хто з них іще не зник,
той, ніби власний шеліт, поволі зника,

чути, як зупиняється серцебиття,
чути, як серед насипів мовчазних
спочатку вони виходять із цього життя,
потім життя повільно виходить із них.

Частина друга

**Список
використаної
літератури**

Марцін Светліцький

Чарлз Буковські

Пауль Целян

Марцін Светлицький Непересідацьність

McDonald's

Знаходжу слід твоїх зубів у чужому місці.
Знаходжу слід твоїх зубів на своєму тілі.
Знаходжу слід твоїх зубів у дзеркалі.
Часами почуваюсь гамбургером.

Часами почуваюсь гамбургером.
Стирчить із мене салат і тече муштарда.
Часами почуваюсь смертельно подібним
до всіх інших гамбургерів.

Перший шар: шкіра.
Другий шар: кров.
Третій шар: кісті.
Четвертий шар: душа.

А слід
твоїх зубів —
він найглибший,
найглибший.

Смертельні пісеньки

А це мої смертельні пісеньки, кохані,
легко ними злегковажити, різновид стихійних
поминок, на котрі випадково потрапилось,
всі вже п'яні і не пам'ятають,
що оплакують, кохані,
це мої смертельні пісеньки, з кухні до ванної,
з ванної на кухню, з кухні до передпокою,
кохані, перечепитися через вішак,
повен чорного одягу, поговорити з плащем, з передпокою
до кімнати, повної гвалту, сісти,
взяти склянку, придивитись до інтер'єра,
оскільки тут завжди йшлося про інтер'єр, кохані,
це мої смертельні пісеньки
про мертвого, котрий сидить разом зі мною в кріслі,
крутиться, кохані, крутиться,
а ніхто його не знає, не бачить,
невідомо звідки з'явився, невідомо чому,
від чого є застереженням, це мої пісеньки смертельні,
намагаюсь сприйняти,
співаю, щоби зрозуміти, щоби приручити його,
старію, співаючи, кохані,
стаю потворний,
бридкий,
а він і надалі мертвий, але не змінюється,
так само приязно байдужий
і молодий, це мої смертельні пісеньки,
викричані на залізничних коліях серед снігу
і ночі, а він іде переді мною, приязно слухає,
приязно, але неуважно,
старію, співаючи, намагаючись визнати

його присутність, помічаючи тільки
банальну й крикливу, просту і тривіальну
смерть, кохані,
смерть, а цього замало.

Домінікана

А ще напиши про те, що б'єш мене,
якщо вже пишеш про все.

А ще напиши, що зраджуєш мене
з химерами. Що мертвієш
і змертвілий годинами сидиш
в кріслі. І нічого не говориш.

Вимкнула мобілку, аби не мав доступу.
Пішла втішати приятельок, вони
не потішать мене ніколи.
Може, знову з'явиться ідеальний матеріал
для приятеля, скажи: кинь його!

Сонячна Домінікана ліквідує проблему.
Сонячна Домінікана є якимось рішенням.

Поза розкладом

Перед третьою, вночі — щойно по скандалу
з шарпаниною одягу, нанесенням подряпин
і синців, нормально — як завжди

з його вини, чиєї ж іще, нікого тут немає
окрім нього, ох, безкінечно винного — раптово
знаходить сам себе, йдучи десь по залізничних
коліях.

Блукаюча зла кров, бруд, брехня, зрада,
обрідження, ненависть, відомо, це завжди
було з ним, бо не вмів кохати, говорив кохаю, а
не вмів кохати, прийшов рік тому з наплічником
і йде з наплічником, не має нічого, нічого
не залишить, окрім пустки, пустка блукає,
можна її запхати до наплічника, винести, лишити
на залізничних
коліях.

Власне, знайшов сам себе на залізничних коліях,
жодних, абсолютно жодних
натяків на самогубство, ніч, помаранчеві
світла, тієї миті відчув себе потягом
із сотнею вагонів, ешеленом, котрий
їде поза розкладом, ліричним збоченцем,
що не витримає без трагедії, якщо
її немає, то спровокує її, вигодає,
поза розкладом.

Непересідальність

Ну, прошу собі уявити:
березень або квітень
(mmm... скоріше квітень), вечір.

Зустрічаю ЙП, він п'яний як
свиня, а я тверезий
як свиня. Ідемо на каву.
Він — поміж морем горілки й поверненням додому.
Я — поміж сваркою
з однією жінкою і розмовою з іншою,
котра, можливо, теж перетвориться на сварку.

Отже, сидимо в кнайпі
(навіть якби намагався, не згадаю в якій).
Він — п'яний як свиня. А я тверезий
як свиня. П'ємо цю каву,
і раптом він, показуючи на якихось двох жінок
за сусіднім столиком, пропонує, аби ми
до них пересіли, а я говорю: Дай мені
спокій, я не маю бажання.
Ну його нахрін, у мене настрої
непересідальний.
Ну його нахрін, у мене настрої
непересідальний.

Поміж сваркою з однією жінкою
і розмовою з іншою,
котра, можливо, теж перетвориться на сварку,
ну його нахрін,
у мене настрої
непересідальний.

Отже, проїхали. Про щось розмовляємо.
Про літературу, можливо, навіть про
жінок. Дощ починає падати.
Він непогано тримається,

хоча і п'яний як свиня. Я непогано тримаюсь,
хоч як свиня тверезий.

І знову він — показуючи на тих двох, говорить:
Дивись, непогано складається, їх двоє і нас двоє,
підсядемо до них. А я, я говорю: Не хочу,
ні, не маю бажання,
ну його нахрін, у мене настрої
непересідальний.

Ну його нахрін, у мене настрої
непересідальний.

Поміж сваркою з однією жінкою і розмовою з іншою,
котра, можливо, теж перетвориться на сварку,
я не маю бажання.

Ну його нахрін, у мене настрої
непересідальний.

Так часами трапляється,
що маю настрої
непересідальний.

Так зазвичай трапляється,
що маю настрої
непересідальний.

Сиджу сам за столиком
і не маю бажання до вас підсідати,
хоч на мене киваєте.

Ну його нахрін, у мене настрої
непересідальний.

Перекладено за виданнями:

Marcin Swietlicki. Nieczynny

Lampa i Iskra Boza, 2003

Marcin Swietlicki. 49 wierszy o wodce i papierosach

Biuro literackie, 2004

Водка, напірси

Простіше за все змінити місце перебування. Просто переїхати куди-небудь на якийсь час, переконуючи себе, що це не просто зміна місця, це щось значно важливіше, це ті самі зміни, яких ти так довго очікував. Подорож — це взагалі набір ілюзій, ілюзій зовнішніх, ілюзій внутрішніх, особистих, і рухаючись від одного пункту до іншого, єдине, що ти насправді змінюєш, це лише краєвиди за вікном, до яких, утім, теж швидко звикаєш. Все інше лишається на місці, і це місце — ти сам. І далі вже починаєш прив'язувати зміни у ландшафті до змін у власному житті. Що змінилось останнім часом? Та будь-що, скажімо, врешті кинув пити, або знову почав писати, все це якимось чином починає співіснувати з тим, що ти бачиш за своїми вікнами, в якій країні і в якому місті ти тепер знаходишся, що ти, врешті-решт, читаєш.

Ну, і ось я читаю останній тиждень Марціна Светліцького, геніального чувака, одного з тих кількох десятків, кого і називають останніми проклятими, легенду Кракова, ну і так далі, всю інфу можна знайти в мережі. Власне, не читаю, а переписую, перекладаю. Час від часу трапляється так, що ти починаєш реагувати на речі навколо тебе синхронно ще

з кимось, хтось починає провадити тебе життям, вимовляючи за тебе якісь найнеобхідніші речення, роблячи тобі підказки й натяки, вирішуючи, зрештою, твої проблеми, які перед цим для тебе сам і створив. Це і є, наскільки я розумію, суспільна місія літератури — витягувати когось із його персонального гівна, виконувати функцію штучного серця, коли твоє на якийсь час відмовляється з тобою співпрацювати. Така трудова терапія — не маєш власних слів для порозуміння зі світом, переклади чужі, вони теж підійдуть. І ось я дивлюсь, що там робиться за вікном, а там не робиться зовсім нічого — депресивні краківські гави, незрозуміле для мене католицьке різдво (тут я міг би написати — незрозуміле для мене православне різдво), і персонажі, про котрих я тут перекладаю: аскетичні польські маргінали, інтелігентні алкоголіки, суїцидальні лузери, які кочують із одного вірша до іншого, з однієї книги до наступної, і так до останньої (на сьогодні, на сьогодні) — «Музика середини», яку я, власне, перекладаю, думаючи — справді, це справді саме так і виглядає, як він пише, ось вони всі тут, зібралися в одному місці — і депресивні гави, й інтелігентні алкоголіки, всі разом, як у його книгах. Тепер потрібно повторювати разом із ними, переповідати один одному скупі чоловічі історії про алкоголь і жінок, власне так, в такій комбінації, не відокремлюючи їх одне від одного і разом з тим зберігаючи між ними розумну дистанцію, хоча яка може бути дистанція, коли мова йде про алкоголь і про жінок, погоджуватись і повторювати: «Очевидно, що немає любові. Можна передихнути, можна вдихнути рештки свого тепла в рештки тепла світу». І зрозуміло ж, що саме вони — ці його персонажі, ніколи читати його не будуть, персонажі й не мають читати, особливо книги, в яких вони присутні, в них

інше функціональне призначення, тому вся ця децю наївна відсутність дистанції зі своїми персонажами приваблює і відштовхує водночас, адже виходить так — в житті все так само, як і в поезії, просто в поезії все стилістично краще. Поезія взагалі переобтяжена стилістикою, вона в'язне в ній, як ботинок у глині, хороший нормальний ботинок, який шкода викинути.

Скажімо, коли ми з ним бачились востаннє, все те саме — було літо, було спекотно, він сидів перед своїм виступом в барі й пив своє безкінечне пиво. Був у чорному костюмі — ну це, зрозуміло, імідж, ніхто так не дотримується іміджу, як ці старі панки, — в чорній футболці, про яку він постійно пише в своїх віршах, ну і тютюн — купа тютюну, поет має бути п'яний і в диму, від нього має смердіти якщо не сіркою, то бодай червоним мальборо, потім він так і виступав — у чорному костюмі, в якому йому було, вочевидь, жарко й незручно, з пивом і папіросами, з одним зі своїх безкінечних музичних проєктів, це той зразок, коли рок-н-рол може бути не присутнім у тексті, проте він обов'язково присутній у твоєму пиві, і в тому димі, який ти випускаєш. Він про це й пише, від вірша до вірша, з книги в книгу, він і книги так називає — «49 віршів про водку і папіроси» (потрібно було б написати «про горілку і цигарки», але язик не повертається, яка вже тут горілка, водка вона і є водка), виповзаючи час від часу на сцену, наговорюючи в мікрофон напівтверезі монологи про те, як він виповзає на сцену і наговорює в мікрофон напівтверезі монологи. Ну і не дивно, що час від часу з кимось це спрацьовує і хтось починає синхронно, слідом за ним, в такт його рефренам видихати свій дим, пити свою водку, виходити зі своєї депресії. Це і називається літературою, за великим рахунком.

І, копаючись у його останній на сьогодні книжці, я думаю, дивно, чому у нас старші поети після такої кількості алкоголю не пишуть таких книжок, чому переламуються, чому не можуть продовжувати. Очевидно, справа в панку, наші старші поети не слухають панк, а панк вичищає з легень нікотинові смоли, лише панк, більше ніщо. Бо що іще може примусити тебе продовжувати писати? Наприклад, що? Не ці ж габи й алкоголіки, які наввипередки літають за вікном, і не ці сірі різдвяні небеса, які стоять над містом, в котрому ти опинився. Не саме, зрештою, місто, оскільки місто навіть не опирається і в ньому зараз тривають незрозумілі свята, з усіма їхніми порожніми вулицями, зачиненими барами, сутінковими майданами, прекрасна можливість ще раз все змінити, зваливши звідси, що теж буде цілком співпадати з його віршами, і ти будеш повторювати слідом за ним: «Не мешкаю там, де мешкав, не роблю того, що робив. Не живу з тим, із ким жив. Цього хотіли, мишки? Ця автобіографічність врешті вже закінчилась, а на нову ще зовсім не заробив».

І що лишається поза цим? Як завжди — Миколаї, янголи, костьоли, вертепи, жінки, телефони, водка, папіроси.

Чарлз Буковськи
...і салат з капусти також

*дівчина в міні-спідниці читає біблію
перед моїм вікном*

неділя. я їм
грейпфрут. закінчилась служба в російській
православній церкві на
захід звідси.
вона смаглява,
походить зі Сходу,
великі карі очі відриваються від біблії,
потім знову опускаються. маленька червоно-чорна
біблія, і вона читає,
і рухає, рухає ногами,
виконує повільний ритмічний танок,
читаючи біблію...
довгі золоті сережки;
по 2 золотих браслети на кожній руці,
і ця міні-сукня, мені здається,
тканина обтягує її тіло,
легша за засмагу ця тканина.
вона рухається безперестанку,
довгі молоді ноги, нагріті сонцем...

це не втеча від себе
і не бажання чогось...

в моєму радіо звучить симфонічна музика
вона не може її чути
проте її рухи *точно* співпадають
з ритмом
симфонії...

вона смаглява, смаглява
вона читає про бога.

бог — це я.

мов квітка під дощем

я обрізав ніготь на середньому
пальці
правої руки
справді коротко
і почав натирати її діру
коли вона сіла в ліжко
втираючи після купання лосьйон
в шкіру обличчя
рук
і грудей.
потім вона припалила сигарету:
«тільки не заважай,»
і курила і продовжувала втирати
лосьйон.
а я натирав її діру.
«хочеш яблуко?» запитав я.

«звичайно», сказала вона, «маєш одне?»
я мав для неї —
вона почала соватись
потім повернулась на бік,
вона була мокра і відкрита
мов квітка під дощем.
потім повернулася на живіт
і її найкраща в світі жопа
відкрилась моїм очам
і я нахилився і взявся далі
місити її діру.
вона повернулась і схопила мій
хуй, вона трусилась і совалась,
я сів
моє обличчя опустилось в цю масу
червоного волосся що спадало
їй на спину
і мій товстий хуй
проник
у диво.
пізніше ми жартували про лосьйон
і про сигарету і про яблуко.
потім я вийшов і приніс трішки смаженого курчати
і креветок і фрі і булочок
і картопляне пюре і соус і
салат із капусти, і ми їли. вона говорила мені
як добре вона почувається я говорив їй
як добре я почуваюсь і ми їли
смажене курча і креветки і
фрі і булочки і
картопляне пюре і соус і
салат з капусти також.

фанатка

минулої суботи я читав
у секвояєвих садах коло Санта Круз
і вже майже закінчував
коли почув довгий протяжний крик
і цілком симпатична
молода дівчина йшла на мене
довга вечірня сукня і божественні очі
повні вогню
і вона застрибнула на сцену
і заволатала: «Я ХОЧУ ТЕБЕ!
Я ХОЧУ ТЕБЕ! ВІЗЬМИ МЕНЕ! ВІЗЬМИ
МЕНЕ!»
я сказав, «слухай, котися ти
в пекло».
але вона наполегливо зривала з мене
одяг і кидалась
на мене.
«де ти була», запитав
я, «коли я жив
на одну шоколадку в день і
посилав оповідання в
Атлантик Манслі?»
вона схопила мої яйця і ледве
не викрутила їх. її поцілунки
мали смак помийв.
2 жінки застрибнули на сцену
і
відтягли її кудись
в ліс.

я все ще чув її крики
і почав читати наступного вірша.

можливо, подумав я, я мав би
завалити її прямо на сцені
у всіх на очах.
але вони звісно
не зрозуміли б
була це гарна поезія
чи погана кислота

метаморфоза

прийшла подружка
поправила мені ліжко
вичистила і навощила підлогу на кухні
вичистила стіни
пропилососила
вимила сортир
ванну
і помила підлогу у ванній кімнаті
підстригла мені нігті на ногах і
волосся на голові.

потім
того ж таки дня
прийшов сантехнік і полагодив кран на кухні
і в сортирі
і робітник газової служби відремонтував нагрівач
і робітник телефонної служби відремонтував телефон.

тепер я сиджу тут серед всієї цієї довершеності.
вона така нечутна.
я зав'язав із усіма трьома своїми подружками.

мені було краще коли у всьому був
безлад.
за кілька місяців він повернеться і все
нормалізується:
і я зможу знайти собі таргана для спілкування.

я втратив свій ритм.
я можу спати.
можу їсти.

я втратив
власний бруд.

Сандра

худа висока
дівуля
з сережками
в довгій вечірній
сукні

постійно ці її високі
підбори
бухло
колеса
п'янки

Сандра нахилиється
зі свого крісла
нахилиється
за пачкою
глендейла.

я чекаю що вона кожної миті
захрясне
дверцята шафи
коли
припалює
нову сигарету
від щойно
докуреної

в 32 вона виглядає
як юний чистий
свіжий хлопчак
з лицем як денце
нового блюда

вона заявляє що приводила
до мене
своїх численних жертв
аби я міг їх побачити:
німих блондинистих лузерів зі свіжого
м'яса
котрі
а) сидять
б) стоять
в) говорять
за її командою

іноді вона приводить одного
іноді двох
іноді трьох
аби я міг їх побачити

Сандра добре виглядає в
довгих сукнях
Сандра ймовірно могла би розбити
чоловіче серце

сподіваюсь вона знайде собі
одне

*Перекладено за виданням:
RUN WITH THE HUNTED: A CHARLES BUKOWSKI READER
An Imprint of Harper Collins Publishers, 2003*

Сексові сади ближнього пекла

Присутність жінки в поетичному тексті, як присутність додаткового лексичного матеріалу, потребує щонайменше стилістичного виправдання — за яким бісом ти пишеш про баб, питаються демони, приходючи уві сні, що ти знаєш про цих підлих брехливих створінь? Чи ти знаєш, — уточнюють вони про всяк випадок, — що жінки після смерті не розкладаються, вони лежать і лише чекають другого пришествя, друге пришествя й заплановане, як велике повернення колишніх коханок, які прийдуть ділити твою печінку, чи ти знаєш про це? Якщо не знаєш — краще тобі писати про щось інше, краще тобі писати про небо і землю, про механізми їхньої взаємодії і взаємозалежності. Досліджуй ці механізми і не переймайся особливо мертвими істотами, котрі прийдуть під твої вікна. Писати про жінок — це те саме що писати про отрути: користі мало, відповідальність велика.

Особливо — коли називати речі своїми іменами. Тому що імена цих речей страшні й невимовні, вся ця фізіологія, з якою маєш перебути до кращих часів, секс, який ламає найміцніші карки, життя триває від ерекції до ерекції, найбільш чесні поети про це пишуть, найменш чесні при цьому дрочать. Механізми взаємодії неба і землі дивним

чином не розповсюджуються на секс, фізіологія знаходиться під чорними пісками шкіри, хтось пересипає ці піски, розвіює їх за вітром, вибираючи з піщаних дюн монети, якими було проплачено здачу цілих міст, про такі речі краще взагалі не говорити, кому цікаво буде почути, як все виглядає насправді — всі ці жінки, котрі нас оточують, котрі живуть в містах, над якими давно не зупиняються небеса, жінки, котрі тягають за собою свої скарби, одяг і прикраси, спогади і розчарування, жінки з їхніми перепадами настрою і розміреним життям, жінки, подібні на море, з його циклічністю і потопельниками — кому цікаво знати, як у них все це відбувається, як все закінчується.

Російські перекладачі Буковського найбільш віддані й фанатичні. Вони настільки люблять старого, що намагаються за будь-яку ціну видавити з його по-алкогольному аскетичних рядків свою, великодержавну традицію похуїзму, привнести в переклад велике ірраціональне зерно, дописати те, що старий справді міг забути з огляду на вік та розтягнуту бібліографію. Російський мат прикрашає, в цьому вся проблема перекладів на російську. Натомість, німецькі переклади розм'якшені, мов кістки в сірчаній кислоті, німецькою мовою хуй звучить політнекоректно, і на це теж, поза сумнівом, потрібно зважати. Інша річ — поляки. Польською взагалі добре говорити про гетеросексуальні стосунки, про любов, зраду, про смерть на побутовому рівні. Лише — не про механізми взаємодії, лише не про них. Оскільки перекладачі, так само як і самі поети, несуть відповідальність не лише за дотримання правил перенесення приголосних, але й за наближення пекельних брам до кордонів міської забудови. Ось така історія.

Пауль Целян Партія снігу

ПАРТІЯ СНІГУ, повстало, до кінця,
в повітряному потоці, що здіймається перед
назавжди вікон позбавленими
хижами:

сни пласкі відбиваються
від
рифленої криги;

тіні слів
вирубують її, розпростерті
довкола кріплень
у коловороті.

ЩО ЗШИВАЄ
цей голос? До чого
пришиває цей
голос
поцейбіччя, потойбіччя?

Прізви
заприсяглися на біло, їм
виходить
снігова голка,

ковтни її

ти впорядкуєш світ,
це рахується
як дев'ять імен,
вимовлених на колінах,

копачу, копачу,
ти
насипаєш пагорби, живий,
ввійди
в поцілунок,

удар плавника,
постійно,
освітлює бухти,
ти стаєш
на якір, твоя тінь
відкидає тебе в чагарник,

приїзд,
відїзд,

жук тебе пізнає,
ви стоїте перед
собою,
гусінь
вас оплітає,

велика
куля
надала вам прохід

скоро
лист свою прожилку переплете з твоєю,
іскри
повинні уздовж,
на час однієї задухи,

дерево покладається на тебе, день,
що розбирає лічбу,

слово, з усією своєю зеленню,
замикається у собі, пересаджується,

йди за ним

ВІДКРИТА ГОЛОСОВА ЩІЛИНА, повітряний струм,
голосний,
дієвий,
з одним
формантом,

поштовхи приголосних, проціджені
крізь видиме
здалеку,

захист роздратуванням: свідомість

вільно
я і ти,

пере-
справджено,
пожадливооко і жадібно до пам'яті
перекочені
товарні
знаки,

ділянка скроні непорушена,
як і дерево бачення.

ЩОСЬ ТАКЕ, ЯК НІЧ, більш гостро-
язике, аніж
учора, аніж сьогодні;

щось таке, як
риб'ячороте привітання
понад шинквасами
плачу;

щось разомперевіяне
в дитячих руках;

щось із моєї
і нічєї матері

ЧОМУ ЦЯ РАПТОВА ДОМІВКА, зсередини, досередини?
Я можу, поглянь, опуститися в тебе, льодовиково,

ти сама убиваєш своїх братів:
раніше за них
я був коло тебе, засніжена.

Кинь свої тропіки
до решти:
хтось хоче знати,
чому коло бога
я був таким самим, як і коло тебе,

хтось
хоче упитися цим,
дві книги на місці легень,

хтось, хто уколвся об тебе,
видихає укол,

хтось, хто був для тебе найближчим,
губиться,

хтось прикрашає твою статтю
твоєю і власною зрадою,

можливо,
я був кожним із них

*Перекладено за виданням:
Paul Celan. Die Gedichte
Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main, 2003*

ЦЕЛЯН, ЯКИЙ роз-
падається на шматки,

паульцелян, який пишеться однимсловом,

з усіма його ритмічними

паузами,

з усіма його лексичними покручами, з самим його прізвищем — перекрученим, ніби телефонний дріт, котрий намагаєшся розплутати для подальшого комунікування, оскільки все зав'язано на комунікуванні — вся поезія і вся біографія. Вірші Целяна — телефонний записник, кожен вірш у якому розкладається на частини, переобтяжені інформацією (себто поезією), якої, утім, вистачає рівно настільки, аби не помилитися номером. Ці вірші і вписувались, очевидно, так, як вписуються телефонні номери, — принагідно, несистематично і непослідовно, проте чітко і уважно, з огляду на те, що втрачені літери будуть дорівнювати втраченим можливостям порозумітись із телефонним диспетчером. Його постійні намагання

поєднати слова між собою, так, як діти ремонтують старі іграшки, додаючи до них зайві деталі, — тут є велика недовіра до мови, з'являється підозра щодо того, чи достатньо твоя лексика завантажена змістом, чи не надто прозорою і незаповненою є мова, якою ти говориш про речі важливі й через це — важкі. Слова, котрі не здогадуються про справжні можливості своїх організмів, лексеми, схожі на порожні товарні вагони, метафори, розтягнуті у вірші, мов каравани в пустелі, — всьому цьому давно потрібно було дати лад, навести порядок, розламавши корпуси старого лексичного начиння. Целян виконує зручну комп'ютерну програму — він зіп'є власні вірші, вкладаючи в межі одного слова цілі синонімічні ряди. Він лишає пустоти між словами і реченнями, робить перебивки і зупиняється кожного разу, коли ти починаєш ловити його ритм, він встигає зупинитись, перш ніж ти починаєш рівно рухатись його слідами. Графіка його віршів видавлює з себе додаткові значення, конструкції окремих рядків складаються, мов швейцарські ножі, не витримуючи навантаження. Думаю, в цьому телефонному довіднику можна знайти всі номери, необхідні тобі для довгого спокійного життя.

Найбільш природним видається поєднання цієї цегляної кладки рядків і щоденникових, зовнішніх відбитків, які час від часу пробиваються крізь місиво літер. Такі речі завжди торкають своєю брутальністю — все-таки одна річ, коли ти влазиш до чужої мови, і зовсім інша — коли ти опиняєшся посеред чужого життя. Тоді чужі, сторонні психічні розлади висвітлюють для тебе найбільш потаємні і непролазні території, на яких і знаходяться всі стратегічні запаси поезики. Постійна присутність чужого розваленого побуту, прочитані книги і відвідані свого часу лекції, вмонтовані

в його письмо, проступають, мов написи на старих будинках оскільки так чи інакше мова — це старий обжитий будинок, перенаселений запеклими і скандальними персонажами, невірніваженими поетами, котрі намагаються підпалити його — цей будинок — кожен зі свого боку, намагаються вистрибнути з вікон горішніх поверхів, а вистрибнувши і розбившись, звільняють ще одне помешкання від своєї присутності, проте не від своєї свідомості.

Коментатори стверджують, що вірш «Чому ця раптова домівка» було написано в березні 68-го. Цьому передувала зустріч із дружиною, цьому, в свою чергу, передувала річна перерва в їхніх стосунках, з причини «агресивних тенденцій у поведінці Цегляна, що призвели його до спроби вбивства дружини за допомогою ножа і до спроби самогубства, коли поет пробив ножем легеню». «Дві книги на місці легень» слугують тут за чудовий пам'ятник героям психоаналізу — з усього можна вибрати поезію, поезія — це інформація, котра сидить у тобі і про існування котрої ти навіть не завжди здогадуєшся. Власне, ти і не повинен про неї здогадуватись. Для цього є старі-добрі поети в шкіряних рукавичках, котрі виб'ють із тебе всі зізнання і всю інформацію, необхідну для розвитку філології. Найбільш продажні з них отримують за це докторські звання, найбільш принципові — загинуть під час виконання службових обов'язків, так, як Целян.

Частина третя

РАДІОШАНСОН

РАДІОШАНСОН

(вісім історій про Юру Зойфера)

Сторона А

1. Шулери сидять в задніх кімнатах і чесно ділять виручку

Зараз, зараз, вони лише налаштуються,
під'єднають свої хребти до чорного радіо вавилон,
остання спроба навести лад у всьому
тому залізі, яке вони перевозять із міста в місто.
В картонних ящиках із супермаркетів
чекають терпляче пси алкоголю,
і зовсім не чути, як захлинається найсимпатичніша
морфіністка в барі.

Ми уважно слухаємо радіо
і звично передаємо один одному папіроси,
зараз, зараз, говоримо,
зараз вони виламають двері усіх типографій,
і літерами засипле нічліжки й звалища,
на яких ми щоночі саджаємо
дикий тютюн і тюльпани.

Допоможи їй, коли вона проситиме
перерахувати зарубки на своїх руках,
життя як різновид вуличного бою,
вони підвішують радіо вавилон до нашого місяця
і приносять тобі ранкову пресу,
мов свіжі рушники до готельного номера.

Допоможи їй потім розібратись із її одягом,
вся ця істерика ранкових повідомлень —
що тебе може цікавити,
крім листівок і програми кінотеатрів,
після того, як ти зрештою проліз крізь усі кордони,
звикаючи до нової мови, ніби до нової шкіри,
запишеш потім адресу на партійній пресі.

Країна стрімко втрачає своє обличчя.
Скажи це сьогодні, тому що завтра доведеться кричати.
Вони думають, що наш апокаліпсис примусить серця
шукати для нересту інше місце,
мій апокаліпсис, замотаний у фольгу
і схований під підкладкою черевики,
чорноволосий волонтер
вуличної кореспонденції
нашіптує мені на вухо
любівні історії,
розповідає дурниці
про мешканців цього міста,
здає всі назви і адреси барів,
де каса відчинена цілу ніч і
шулери кулаками вибивають із радіо тишу і шум.

І він шепоче — я був упевнений,
ти розумієш — я був упевнений,
я ж не вперше там був, я завжди відчуваю карту,
але мене кинули, віриш, просто там було темно,
і я був п'яний, я взагалі постійно п'яний,
це у мене як риса характеру.

Але цей катала, він мене розвів, він мене просто знищив,
він навіть не дивився на мене,

він весь час відвертав обличчя від світла,
і я раптом злякався, ці тіні, розумієш, які лягали все нижче,
мов кров на стінах, ось ця паніка мене і видала.

Ти розумієш, він постійно палив, він мене просто мучив
цим своїм попелом, він мені просто забив голову
своїм димом, сука, коли ти сидиш, тамуючи
в собі цей дим, а він тобі втирає якусь полову,

торкається, мов ненароком,

своїми пальцями твоїх недопалків,
коли ти теж починаєш палити, і ти дивишся на його пальці,
і вони в нього теплі й хрусткі, кольору канадських доларів,
або, в гіршому випадку, — американських.

І коли почалась облава і його вивели
і почали викладати на стіл його особисті речі,
все, що вони знайшли, що вони врешті виклали,
лише додавало всьому цьому якоїсь величі —

його мундштуки і його відмички,
всі страхи і всі його звички,
герби неіснуючої держави
фальшиві рецепти, залізничні квитки до Варшави,
хустки й манжети списані крейдою,
сигарета за сигаретою,
патент на смерть, права на будинок,
виграний у когось механічний годинник,
який зупиняється і не поспіша,
ніби його душа.

2. Рахуючи проституток щоп'ятниці в парку розваг

З-поміж усіх голосів
запам'ятовується той, який ти хочеш забути,
переплетеним із травою волоссям і листям на берегах
каналів, їх добре чути на мостах, коли вода відступає,
лишаючи вилвлене взуття потопельників.

Це історія про те, як ти потрапляєш до чужого міста
і починаєш слухати голоси, котрі лунають уночі
на сходових майданчиках, приглушене багатоголосся
працівників пекарень і газетних редакцій, це історії,
які вони розповідають про своїх подружок,
таємниці, якими вони діляться —

о, ці курви з найвищих горищ і найтемніших коридорів,
котрі виривають тобі язик, коли цілують,
разом із усім твоїм галасом,

ви б тільки бачили, що вона робить, коли ви йдете від неї,
вона одягає одяг так, як одягають небіжчика,
вона замотує собі горло шаликами,
так, як замотують букети взимку,
так, як перемотують жовті крани, аби не кровоточили,

вона
перетворює вино на цикуту і цукор на клофелін,
кладає клієнтові на очі срібні монети, коли той засинає, вона
ховає йому до кишень водянні лілії
й ключі від свого помешкання,
вона ховає трупи в багажнику, і дракони, мов фазани,
вистрибують із-під коліс таксівки в порожньому парку,

ніколи не розповість, що ховає в долоні,
з'являється на передмісті і, курва,
стоїть неподалік від костьола,
я за нею спостерігав, як спостерігають за боксерами,
на одного з яких ти поставив,
але не можеш згадати — на кого саме,
розкажи мені про неї,
давай, розкажи,
ти ж стільки разів помирав після її зникнень,
що мав би звикнути до всього цього.

Так ніби чуєш, як прибиральники сміття
з парку розваг зранку виходять
із фургонів і починають збирати
до пластикових мішків парасолі й перуки,
втоптані в цукрову вату, в тополиний пух.

Голоси, які ми чуємо або які нам видаються такими,
що ми їх чуємо, впізнаються за великою
кількістю в них жіночих імен,

коли я стою посеред парку розваг і дивлюся на смертельні
машини гойдалок,
перебираю в кишенях зубочистки, котрі вганятиму
згодом у солодкі злитки цьогорічного урожаю.

Це історія про те, як ми всі разом сміємось над смертю,
за кілька днів до того, як нас закидає кометами,
уникнувши знищення і не розуміючи ще,
що знищення — це тривалий процес,
який зовсім не потребує твоєї безпосередньої участі.

Твоє горло, сестричко, — це бляшанка з голками, які пересипаються там, коли ти п'єш зимну воду, мотузки і стебла, якими ти його передавлюєш, і вогкі фарби, якими ти його фарбуєш, звідки ти береш усі ці речі, на яких розпродажах ти знаходиш інструменти, якими можна позбавити себе голосу.

Твоє серце — це лялька, сплетена руками, які тебе люблять, її кров — темно-зелена, мов чай, котрий ніхто не став пити, з пташиним пір'ям, з бісерними візерунками, ця твоя лялька, яку ти ховаєш у внутрішній кишені, там де їй і належить бути все твоє життя.

Твої подруги, які вкладають тебе щоночі в ліжку, накриваючи тебе циганськими хустками і ковдрами, вкладаючи тобі до рук великі хрести, привезені з Єгипту, наспівуючи до побачення, сестричко, не поспішай повертатись, вода каналів омие весь твій неспокій, венеролог залікує усі твої стигми, матимеш при собі лише прикраси на шії, спробуєш порозумітися, якщо зустрінеш співрозмовників,

читаючи тобі книги з публічної бібліотеки, давні перекази про найкраще з міст, про найдовшу з мандрівок, про те, що

шкіра стає особливо чутливою від безсоння, і голос стає особливо глибоким від недоїдання, коли ти нарешті перестаєш говорити, коли тебе нарешті починають слухати.

3. Слідкуй за руками цього проповідника

Я часто думаю — ось проповідники,
які переїжджають із країни в країну,
тягнучи на собі молитовники,
роздруковані на тонкій папіросній бумазі
спеціально, щоби в них умістилось побільше проповідей,
продаючи з них частину,
частину викидаючи за непотрібністю,
не надто парячись у будь-якому разі,
збираючи навколо себе місцевих фріків,
обділених соціальними гарантіями,
обіцяючи їм усілякі приємні для них штуки,
які з ними мають статися
по їхній смерті, закупаючи в баптистів у штатах
нові молитовники
цілими партіями,
перевозячи їх контрабандою через німецький кордон,
не перестаючи
старатися
будувати свій бізнес на ісусі з компанією,
співаючи з братами-фріками
псалмів, нашвидкуруч переписаних
із протестантської церковної преси
з більш щасливим кінцем і не таких поморочених,
доповнюючи їх уривками
інтимного характеру, розширюючи, я би сказав,
громадські запити
й інтереси,

що ними рухає, — я думаю, — що їх тримає,
якщо це справді релігійні фішки,
якщо це саме вони змушують їх водитись
із різними ублюдками,
тоді цей світ справді є за що поважати,
доки в ньому є проповідники,
спроможні долати пішки
подібні відстані у погоні за якимись своїми оборудками,

здатні ставитись із любов'ю до кожного відморозка,
котрий трапляється на їхньому шляху,
а оскільки лише вони й трапляються,
то ставитись із любов'ю до кожного зустрічного,
до всіх цих персонажів
босха
з найближчого бару, які сидять
там і заливаються усіма напоями,
котрі лише виробляються.

Якби у моїй родині були проповідники,
я б спробував з ними домовитись,
я б сказав, послухайте, стрийку,
давайте робити цю справу спільно,
кожен великий бізнес починається
зі шкідливих звичок, ось ви, скажімо,
молитесь,
а я люблю наркотики, у нас багато спільного,
якщо придивитися пильно.

Я б напаконував його валізку найкращим товаром,
я би вкладав між сторінок молитовників
листя ямайської ганжі,

я б завалив цю країну якісним креком,
і робив би це майже задаром,
аби лише відбити те, що вклав, й інвестувати подальші

закупівлі штатівських молитовників,
аби лише тривала ця місія,
аби лише за нами тягалися валки

безіменних дилерів та прокажених,
аби лише розросталася ця мережа в ім'я господи,
і надходили кожного місяця
відсотки, і щоби поменше дурі було у власних кишнях.

І я тягав би за ним пачки з друкованими іконками,
я ходив би за ним і слухав, як він лякає народ
страшним судом і геєною,
погрозливо зблискуючи усіма своїми золотими коронками,
купленими на відсотки від продажу молитовників,
наточеними у боротьбі із
системою.

І коли б він засинав у готелі,
я б спускався до барів і ховався в брами,
збирав би навколо себе
найбільш неприкаяних і непростених,
і тамував би їхню чорну, мов нал,
спрагу трьома хапками і п'ятьма хлібами,
і говорив би до них із почуттям розпачу й шему,

що ви знаєте, говорив би я їм, засранці, про кінець світу
і тим більш про геєну, що ви можете знати,
це я гублю тут за вас своє здоров'я і свою душу розбиту,
і це я перевозжу в своїй валізі всі основні експонати.

Ваша геєна, сказав би я, це коли дохнеш на вулиці і хапаєш хавку із рук, намагаючись якнайзручніше вигнутись, кінець світу — це коли три дні безпробудно бухаєш, потім відрубуюєшся, а на ранок
не вигадуюєш нічого кращого, як прокинутись.

Ну і так далі, я би вказав їм на всі неподобства,
я би закликав їх до совісті,
я би давив на найбільш болючі канали,
і коли б вони мене видали органам влади
з причини власного жлобства,
доки ще й півні не озвалися, я знаю,
що б вони мені інкримінували —

вони би сказали, послухай, сказали б вони, ще якби ти просто захотів там, не знаємо, когось застрелити, якби просто взяв пушку і почав стріляти наліво і направо, ми би могли це зрозуміти, але ж ти так не зробив, правильно, ти вбивав сотні мешканців нашого чудесного міста, погодься, цими своїми чортовими наркотиками, ти не просто вбивця, ти значно гірше, ніж убивця, ти просто покидьок, ти це розумієш, ти грав на почуттях віри, одним словом, тобі тепер не позаздриш, це вже точно,
і мені б справді ніхто не заздрило, бо чому тут заздрити, коли стільки обвинувачень, і родичі не вносять застави,
і кінець світу і тощо,
і втрапивши з головою у всі ці закрути,

я би подумав —

блажен, хто випав із нашої круговерті,
все, чого ти боїшся, починається після смерті,

і тому все, чого ти боїшся, як воно не називається,
тебе не стосується,
доки не починається.

4. Підпільний цех бомбістів

Поміж твоєю злістю і твоєю втомою,
як поміж складками робітничих курток,
він шукає місце для сонячного пилу,
який висипається в наш квартал.

Його друзі, котрі заробляють собі на життя
тим, що показують карточні фокуси
на пляжах Дунаю,
говорять із ним про революцію,
коли сидять напроти біржі
біля футбольних афіш,
дістаючи із повітря
пляшки з вином.

Але кожного разу,
коли він приходить
і питає про неї,
вона вивірюється з їхніх розмов,
як тютюн із волосся,
не знайшовши її, він думає: що ж,
яких лише дурниць не наробиш,
аби ти за них не відповідала сама.

Найцікавіше в наших розмовах
поміж мовчанням,

розгубленим по іподромах,
там усі ці стогони жінок у під'їздах,
високих, мов голоси оперних співаків,
саме поміж мовчанням, бо після нього
приходять бомбісти в чорних робітничих куртках,

і твоя психіка розбита,
мов друкарська машинка,
і хвороби запуснені, як повітряні змії,
і серце, з усіма його клапанами і відділеннями —
бомба, змайстрована
в підпільній майстерні;
прийде час, коли
ти станеш у пригоді,
і тобою захищатимуть власне життя,
і доки ти б'єшся,
ніби молодий вуличний боєць,
завдаючи страждань
усім учасникам бою,
ніхто не подумає,
що ти завжди поруч,
від самого початку і до кінця.

Ти завжди маєш можливість не приймати їхні умови,
ти завжди маєш можливість уникнути відповідальності,
ніхто не може тобі заборонити грати за власними
правилами,
єдине, чого вони не дозволять, — це зовсім не брати
участі в грі.

Поміж тим, що ти говориш,
і тим, як тебе розуміють,

і знаходиться вся поезія,
шукати починають саме в цих
коротких приступах нерозуміння —
ніхто не розуміє того, що ти говориш,
ніхто не розуміє, і саме тому ти говориш,
і мова — лише спосіб усе ускладнити.
Діти сатани — укладачі словників
підсипають отруту до нашого алкоголю.

І коли вона виникає, наче підозра
поміж столами
студентських їдалень,
з нею вітаються
вісімнадцятирічні активісти з марксистських гуртків,
і румунські музиканти усміхаються
і ховають револьвери
і яблука до глибоких кишень.

А, говорить, ви все ще тут,
з вами все ще нічого не сталося,
ви як і раніше
переслідуйте сонце,
залазячи на радіовежі й
виганяючи його за місто,
і збиваєте його з неба камінням,
зібраним на побережжі.

І коли вони всі
входять по черзі
в липневе пекло,
лишаючи по собі упаковки з-під ліків
і лишаючи шепіт посеред пекла —

його вбили просто біля її під'їзду,
вночі, коли він вийшов за презервативами,
її вирахували за відбитками
зубів на його шкірі;

життя — це боксер,
який любить свою роботу,
нічого особистого
і нічого зайвого,

найцікавіші питання
можуть поставити лише ті, хто живе,
але
найцікавіші відповіді
можна почути лише від померлих.

Сторона Б

5. *пси міської інфраструктури*

Ну ось, скаже вона, все іде, як і мусить іти,
тепер почнеться зима.

І той, хто знає наскрізні ходи крізь лабіринт,
зможе колись повернутись
і почати все спочатку.

Жебраки, мов тварини, першими відчують холод.
Підлітки, які помирають на вулицях, замотуються в прапори,
кров у легенях твердне і осипається на саме дно
їхнього дихання.

Тепер уже напевно не скажеш — маємо час.
Часу немає, і немає можливості захищатись.
Чорні пси обнюхують порожні пляшки,
які ти виносиш на задне подвір'я.

Напередодні зими кожен хоче ухилитися від удару.
Вбивці приходять під стіни в'язниць і просяться
до наповнених димом приміщень,
змії пірнають на дно річок, важких,
як угорські монети.

І жінки в порожніх зранку робітничих будинках
набирають повні ванни гарячої води і ховаються в них
від холоду.

Захисти мене, говорять одна до іншої, у нас немає часу,
аби щось змінити,
лише ці ванни з водою
остигають на самому дні нашого дихання,
нікому захистити відкриті міста,
і пси вуличної інфраструктури стережуть прохідні фабрик,
брами яких для нас із тобою навіки зачинені.

Вигнанки, ховаємось по чужих помешканнях,
пірнаючи в теплу воду,
ніхто не захистить нас від цієї зими,
приречені помирати не знають нічого про інші можливості,
це як знаки на нашій шкірі — ми першими потрапимо
до чорних ям забуття.

Вони виповзають із нір і підвалів, виходять із темряви,
вивалюються з небуття, продираючись крізь жоване м'ясо
самотності, втискаючись в стіни, тримаючись південного
боку повітря, виходять, виносячи найнеобхідніше —
каміння, яке вони переносять у портфелях і в паперових
коробках, міцно стискають, відбиваючись ним від псів,
немає часу, лише ця дивна процесія наших із тобою
знайомих, яка поночі рухається вулицями, що
охолоджуються, порожніми площами в бік річкового
вокзалу, щоби там вантажитися на кораблі, в яких
перевозили тисячі потопельників, ці спустошені кораблі,
що стоять у портах і лише чекають на наші процесії,
кожного року, саме напередодні зими, відпливають

і рухаються за течією, гублячись у річковому тумані, доки їх видно, давай подякуємо всім інженерам, які будують металеві мости через наші ріки, усім проклятим мешканцям карцерів, подякуємо вуличним жебракам, які лишаються на перехрестях, замотавшись у прапори, мов офіцери розбитої армії, ніхто не примушував нас виходити під цей вогонь, ніхто не примусить нас піти з наших районів, смерть має свої зони впливу, кораблі відпливають, починається дощ, б'ється об мокрий пісок, такий звук, ніби це велосипеди сотень китайських робітниць, котрі їдуть на фабрики.

б. Адвокат трансвеститів

Це був зразок того, як потрібно робити кар'єру,
коли тобі немає чого втрачати,

крім ліцензії. Історія цього адвоката
саме така, він мав проблеми з нирками,

ходив на іподром, пив мадеру,
і слідом за ним усюди ходила упосліджена й строката

клієнтура, із якою він працював, кожної ночі
вони виносили його з останнього бару і несли додому,
мов похоронна процесія,
і коли він лежав на їхніх плечах, його адвокатські моці
гірко оплакували всі трансвестити міста, влаштовуючи ексцеси,

а коли він зранку приходив до тями і помирав від втоми,
вони стояли в придорожній траві і зазирали у вікна,

дивились на його похмільні виверти, на його судоми,
чекали, доки він вийде до них, терпляче й віддано.

Тому що саме він

вів усі їхні божевільні справи,
витагуючи з зашморгу переодягнених політиків
і хворих проститутток,
підробляв їхні документи, випалював кислотою наколки
й рятував від спраги,
лікував бойскаутів від триперу і застуди.

130

І навіть попри те, що ці процеси закінчувалися жажливо
і в нього були свої складні стосунки з дійсністю,
він завжди втягувався у справи,

котрі виграти було неможливо,
він говорив: боротьба з системою
приваблює мене своєю безнадійністю.

Конституція, говорив він, це те, що лишається на папері,
режим, врешті-решт, захлинеться у власній патоці,
пам'ятай, говорив він, насправді система відчиняє двері
лише для того, аби прищемити в них твої пальці.

Душі наших політиків, —

стверджував він, — це м'ясні собачі консерви.
Померти в цій країні від цирозу — це померти за свободу.
Перестаючи цікавитись курвами,
ти починаєш цікавитись питаннями церкви,
лишаючи всі свої трупи і збочення за собою.

Студенти, які продавали серця і були пов'язані з моргом,
матроси, які в трюмах перевозили револьвери,

священики, які у вільний від служби час торгували морфієм,
відлучені аптекарі, розстрижені репортери,

всі, хто устиг зайняти в цьому суспільстві належну нішу,
від жирних біржовиків до останнього анархіста —
його клієнти склали якщо й не більшу,
то у всякому разі кращу частину населення нашого міста.

І коли якийсь юний студент медицини,
розмазуючи по обличчю
теплу косметику, липку помаду, вкладав його врешті спати
і, перевернувши набік, щоби в разі чого не захлинувся,
збирався врешті його облишити,
він, перш ніж запасти в сон і примножити власні втрати,
перш ніж і цей хворий клієнт лишав його
сам на сам зі страхом,
не маючи сил додивитись, як довго він витерпить,
повертався за його голосом і його запахом
і говорив у відповідь:

давай, принцесо, вертайся, іди, куди тобі хочеться,
все одно випасти звідси — це те саме, що випасти з пам'яті,
в цій чортовій країні краще вже бути збоченцем,
ніж депутатом у якому-небудь місцевому парламенті.

Все одно — скільки б я вас не захишав,
стоячи до останнього,
скільки б не викликав у кожного з них справедливу відразу,
вся річ у тім, що їх стимулює наше з тобою протистояння,
тому і тебе, принцесо, не стане одного разу,

все, що від тебе залишиться, — дихання тепле
і коливання легке, що осиплеться порохом,
і голос твій від цієї тиші остигне й затерпне,
єдине, принцесо, пам'ятай, розмовляючи з богом:

БРАМИ ПЕКЛА НЕ ВІДЧИНЯЮТЬСЯ БЕЗ ПОТРЕБИ
ВСЕ, ЩО ТИ СКАЖЕШ,
МОЖЕ БУТИ ВИКОРИСТАНЕ ПРОТИ ТЕБЕ
ВСЕ, ЩО ТИ СКАЖЕШ,
МОЖЕ БУТИ ВИКОРИСТАНЕ ПРОТИ ТЕБЕ
ВСЕ, ЩО ТИ СКАЖЕШ,
МОЖЕ БУТИ ВИКОРИСТАНЕ ПРОТИ ТЕБЕ

7. Профспілковий рух кишенькових злодіїв

- Що ти будеш робити, коли і сюди прийде зима?
- Я здамся владі, хай робить зі мною що хоче, хай бере мій язик і вганяє в нього столові ножі своєї любові, хай спробує вимити з-під моєї шкіри всі чорні квіти криміналу, які забилися там, мов у стічних трубах.
- Хто повірить тобі, як ти думаєш? Ти стільки разів повертався з тих дір, за якими немає нічого, що хто повірить тобі? Там, де для них псується погода, для нас із тобою псується життя, ти ж знаєш.
- Все йде до того, що незабаром з нами просто перестануть рахуватись, зірки, які світять все нижче, впадуть на наші улюблені бари, і тоді нам не залишиться нічого іншого, як спробувати домовитись із

ними, сказати: ми теж виростили на цих вулицях, тому не обов'язково знищувати нас першими, принаймні ще одну зиму ми могли б перебути разом під ударами гарячих зірок, котрі падають в кавники і склянки з вином, коли хтось із нас першим упаде під цими ударами, ми скинемо його тіло в канали, прив'язавши до нього друкарську машинку або старі телефонні довідники, щоби його тягло по дну в напрямку наповнених темрявою лабіринтів.

— Вони не можуть нас позбутись, доки ми не сприймаємо їх всерйоз, вони мають із нами рахуватись.

— Але дивлячись на світ, ти бачиш усе,
крім того, що бачить той,
хто дивиться на тебе.

Якщо ми не підемо звідси першими,
то обов'язково підемо останніми, оскільки
крім нас тут взагалі нікого немає.
В цій історії все зводиться
до того, чи знайдеться хтось,
хто устигне помітити наше зникнення, хто
впізнає за позивними радіостанцій
сигнал про початок смерті. Весь наш
кримінал і вся наша вулична солідарність
розсиплються під тиском
сталевого неба, яке монтується просто над нами.

Позбувшись нас, вони позбудуться
власного спокою, велика рівновага,
закладена в це життя політиками і шарлатанами,
рушиться з кожною
смертю, з кожним убитим шулером
і серійним убивцею, тонучи в

каналах і розчиняючись у повітрі ми з тобою можемо лише
поспівчувати тим, хто залишиться — оскільки
по нашому зникненні
і проклятті, по нашому відлученні
від їхніх мереж, у тому місці, де
знаходилось наше з тобою життя,
буде знаходитись наша з тобою смерть,
з якою їм усім доведеться тепер рахуватись.

8. Скажи монстрам до побачення

Юра Зойфер, який народився на власній фабриці
і навчався іноземних мов від дресированих папуг
у батьківській конторі,
згадував згодом, що єдине, чому він
навчився в дитинстві, — це подорожі, коли
доводиться спати в одязі, тижнями живучи
в черговому порту,

займаючи разом із шурами
та цирковими мавпами
найкращі місця в трюмах, він
виловлював на ходу рибу з чорної води,
розмовляв із монстрами,
котрі вилітали зі снів пасажирів третього класу.

Юра Зойфер говорив:
риби в воді — це як метафори в мові.
Згодом, товаришуючи з найнебезпечнішими

представниками суспільства і міняючи
марксистські листівки на кольорові камінці
й олов'яних солдатиків,
він часто сидів у їдальнях для безпритульних,
ховався по нічліжках,
організованих червоним хрестом,

виводив на площі циркових тварин
і проводив свою агітацію.
Запам'ятайте ці дні, говорив він публіці,
збираючи з них монети, запам'ятайте —
цирк, революція і кабаре
врятують наші міста
від апокаліпсису.

Одного разу, незадовго перед арештом, засинаючи
на порожніх мішках з-під військової кореспонденції і
обмотавши горла своїх застуджених тварин
старими газетами, він побачив таку річ —

ніби він стоїть перед широко відчиненими дверима зали
очікування, на якомусь вокзалі, в натовпі невідомих
йому людей, і не може вийти назовні,
сонячне світло засліплює їх усіх, і вони штовхаються,
не маючи змоги вийти, усі ці

клоуни і терористи з паперовими бомбами, самогубці з
усіма своїми хворобами, акторки із порнофільмів, ветерани
з притулків, банди сербів, делегації турків, команди
найманців, групи повстанців, працівники залізничної
станції, пасажери, які випадали назовні з вагонів, які тягли

на собі зіпсовані друкарські машинки і патефони, картонні колони, паперові рулони, рештки розбитого реквізиту, які вони змушені усюди возити на власних горбах, ніби скрині з дарами, намагаючись вирватись крізь відчинені брами.

І тоді, прокинувшись, він написав:

Ось мої сни, які я щоранку пригадую,
ось моє радіо, наповнене пропагандою,
і чим вона доступніша і голосніша,
тим страшнішою буде тиша.

Солодкі ножі м'ясорубки

137

Ну і, звісно, не лишається нічого, крім спогадів. Далі починаєш давати собі з ними раду, повертаєшся до них, упорядковуєш і класифікуєш, говорячи сам до себе: спогади — це найкраще, що в мене є, пам'ять насправді прикольна фішка, прикольніша за секс, особливо — хороша пам'ять. І особливо — за підлітковий секс. Так чи інакше все зводиться саме до нього — до сексу, себто навіть до чогось інтимнішого за секс, до якихось деталей, які запам'яталися найкраще. Очевидно, це і є ностальгія, у всякому разі — я її розумію саме так.

Ностальгія, ця велика механічна м'ясорубка, крізь яку пропускаєш серце, нирки і легені, пропускаєш і береш до рук рожевий фарш свого серцебиття, який продовжує битись за щось своє, незалежно від тебе. Ностальгія — нездорове почуття провини перед собою, ти весь час порпаєшся в списаних блокнотах і перечитуєш старі книги, повертаєшся до будинків, у яких жив, і починаєш знову спілкуватися з друзями, яких не бачив останні сто років, переконуючи себе, що для них це були справжні сто років самотності, ну, звісно — як вони без тебе існували ці свої останні сто років, потрібно ж повертатись на місце

вбивства, збирати каміння, відновлювати комунікації. І ти повертаєшся і починаєш збирати, починаєш відновлювати, продовжуєш сам себе переконувати і раптом розумієш, в яку депресію здатна ввігнати тебе твоя власна пам'ять. Без жодного шансу на повернення.

Насправді це підстава — немає жодної ностальгії, жодних спогадів і жодного минулого, просто ти час від часу починаєш грузитись, ну і тоді вже спробуй розгребти. Давай, починай — що там у тебе із минулим? Що здатне викликати ностальгію?

Скажімо, різні історії з дев'яностих, весь цей алкоголь в крові й слині, переповнені спиртом язики друзів і ворогів, драйв твого соціального становлення, драйв економічного становлення країни. Ну, і за чим тут шкодувати? Що там було ще? Очевидно, була жінка, власне, не жінка, дівчина, ну, не так важливо, одним словом. Підозрюю, це була закоханість, ну, звісно, як інакше, інакше ми про це і не говорили б. І був такий випадок — моєму приятелю батьки з іншого міста передали троянди. Ви спитаєте — для чого йому троянди. Ну, скажімо, в нього теж була дівчина і була закоханість. У них були «серйозні стосунки», якщо ви розумієте, про що я, вони намагались якось налагодити своє життя, він уже навіть звик до неї, і це була чи не єдина корисна звичка в його досить-таки безтямному житті. І ось його батьки, розуміючи все це, передали йому троянди. Хоча я цього не підтримував, краще б вони тушонки якої-небудь передали, говорив я. Щодо тушонки — приятель погоджувався, але троянди забирати на вокзал поїхав. Пам'ятаю, доки ми чекали на його троянди, не оминаючи жодного привокзального бару, на місто спали ранні

березневі сутінки, ну і все зводилось до того, що нам і без троянд було добре. Троянди лише доповнили цю загалом патову ситуацію — в нас було по півлітра на рило і букет на двох, майже за класиком — троянди й виноград, красиве і корисне, хоча красивого в цьому всьому було небагато, а про корисне я взагалі мовчу.

І ось у такому стані він і взявся налагоджувати своє життя, пішовши-таки дарувати свої троянди. Його, ясна річ, вигнали, він, до його честі, розвернувся і, ні на мить не випускаючи троянди з рук, розчинився в тих-таки березневих сутінках. На ранок він прокинувся з букетом у руках, зовні це нагадувало якісь поминки, скажімо — поминки за його регулярним статевим життям. Приятель згадав усе, що міг, прийшов, наскільки міг, до тями і зібрався викидати квіти. Ти що, сказав я йому, давай доведемо справу до кінця. Я забрав його вже доволі-таки пом'яті квіти й поїхав з міста.

Мені є куди їхати, так я собі думав, у мене теж є якісь стосунки, а тепер у мене є квіти, кльовий букет ламаних троянд, вони не надто добре виглядають і пахнуть вони скоріше одеколоном, але це додає подіям свого шарму, аякже, і вже далі почався якийсь безкінечний автостоп березневою трасою і з'явився якийсь розбитий ікарус із напівмертвими пасажирами, і почалося здавання квітів до багажника, й інші захоплюючі речі, котрі в нашому конкретному випадку; очевидно, й стосуються ностальгії. Хоча по приїзді несподівано виявилось, що не все так просто, що стосунки, виявляється, річ надзвичайно заплутана, а закоханість, виявляється, це взагалі щось ілюзорне, до того ж троянди у багажнику віднайти так і не

вдалось, тому все мимоволі перетворилося на веселий березневий маразм, із видаванням мене за свого брата (двоюрідного), з дружніми компаніями гопників, з повною неспроможністю порозумітись, одним словом — із речами і явищами, котрі, знову ж таки, в нашому конкретному випадку, ні ностальгії, ні тим більше сексу не стосувались.

- Ну, і за чим тут шкодувати? — знову питаються в мене кухарі, стоячи біля своїх важких м'ясорубок.
- Як за чим? — відповідаю. — За тими сутінками, за барами, більшість із яких давно встигли закритись, та навіть за гопниками — нормальні гопники були.
- Значить, це і є наша з тобою ностальгія? — питають вони далі.
- Думаю, що так, думаю, це саме вона.
- Значить, ти справді про це згадуєш?
- Згадую, звичайно, про що мені ще згадувати?
- І це справді для тебе важливо?
- Ви навіть не уявляєте наскільки.
- І це справді для тебе щось значить?
- Більше, ніж я міг передбачити.
- І ти хотів би знову туди повернутись?
- Що я — псих?

Регбі

141

Для мене це все почалось років у сімнадцять,
у сімнадцять років життя видавлює тебе, мов захист
суперника в регбі,
у сімнадцять років ти говориш — о, це солодке слово — система,
давай, доганяй, у сімнадцять
ти вперше заходиш у бар і бачиш там поламане покоління,
невеселих чоловіків у теплих светрах, що вони ховають
під теплими светрами, це вже тепер я знаю —
під теплими светрами вони ховають свої біографії,
надійне місце, аби заховати від світу розчарування,
забий, говорили вони, витираючи кров із курток і
викидаючи розірвані футболки
з прізвиськом марадони між лопаток, забий,
це ще не справжня боротьба, не справжній відстріл,
тому забий, це просто зима, така, як і інші,
ось сніг, із нього вийняли серце,
і нам лишається чекати на добрі новини,
добрі новини,
добрі останні новини.

П'ятнадцяте січня, саме середина зими, ну що це за середина
зими, думаю я? Через що я пройшов і що на мене чекає попереду?

Скільки всього сталося за цей час, а вони і далі сидять,
переховуються до кращих часів.

Ось поети, вони мають шкіру, під якою ховають ще
не друковані вірші,
ось діти — у них залізні щелепи, якими вони розбивають
артерії

старого потяганого життя,
але ось ти, ти сама — чим ти можеш захиститись від свого
розчарування?

Вчись на моїх помилках, я їх робив для того,
аби ти вчилась,
вже тоді, в сімнадцять, я знав, що комусь це буде потрібно,
якщо вже тобі між лопаток вкладають твою параною,
значить, мусиш тепер прикривати
усіх слабких і розчарованих,
король невдах — я винесу ваше постійне ниття
під теплим светром, важким від чорної крові.

Якби я грав у регбі, о, якби я нормально грав у регбі,
думаю я іноді, все було б зовсім інакше,
якби я лише умів грати в регбі, я би тримав свій м'яч, ніби
серце,

якщо мене і видавлять із цього життя,
то разом із моїм м'ячем,
королі невдах — ті, що біжать під смарагдовим небом, у рваних
в'язаних светрах,
важкі черевики на їхніх ногах,
і лісові птахи співають над ними,
і, пробиваючись крізь річковий очерет,
вони шепочуть, шепочуть
прізвище
марадони.

Матчі перенесеного туру

Останні матчі перенесеного туру,
ну, як завжди — холодні горла й
туман над газоном, стільки злого бажання
додивитись, докричатися, покажіть
мені, як ви пустите кров, робітничу
солідарність, чоловіки в чорних куртках,
повторюють у холодному повітрі —

*цього року наша команда нічого не виграє,
але цього року наша команда нічого і не програє,
я відчуваю братське плече, і скільки б
не сурмили
над нами,
чую цю солідарність, чую цей шепіт —
наша команда знову нічого не виграє,
наша команда знову нічого не програє,*

і як мене водить цим холодним повітрям,
слідом за куртками, за звуками дудок,
ось куди вони всі зникають, думаю,
поламаними голосами перегукуючись,
перекликаючись, солідарність чоловіків,

яких зрадили роботодавці,
від яких відвернулися матері і діти,
тридцятка — саме той вік, щоби
пустити кров за найголовніше,
розбиті кулаки, порожні легені,
тепер я знаю, за що вони помирають
кожної осені,

*наша команда нічого не виграє,
але наша команда нічого і не програє,
той, хто вирветься вперед, першим відійде
з цих вулиць,
ось ми знову залишаємо
свої місця, ось ми знову
хочемо щось довести,
ну, давай, кричимо,
пусти кров, чого тобі боятись,*

давай, кричимо, ти ж їм все одно не поясниш,
що тобі просто немає куди йти,
що ти просто змушений
дихати вимерзлими легенями,
як ти їм поясниш,
що прапори твого клубу,
останне за що тобі лишилося битись,
коли ні тепла, ні просвітку,
лише туман над газоном і гарячий
шепіт сотень робітників,
які поспішають тебе заспокоїти —
*цього року наша з тобою команда нічого не виграє,
але наша команда нічого і не програє,*

як ти їм поясниш,
що вона просто не хоче тобі повірити,
що вона боїться тобі повірити,
лишаючи тебе щовечора
перед дверима підземки,
зникаючи за братськими
чорними
куртками,
кидаючи тебе в холодному повітрі
перенесених матчів,

як ти це їм поясниш?
*Наша команда нічого не виграє,
наша команда нічого не програє,*

згортай прапори,
зігривай долоні,
видихай повітря,
якщо маєш куди.

Спокійне життя, хороша боксерська груша

І ось я говорю їй — все буде добре, у нас все буде добре, ми і цього разу прослизнемо поміж підводними мінами цього чудесного світу, поміж мишоловками, які життя порозставляло для нас на кожному кроці, ми зможемо непомітно вислизнути з його добрих смертельних обіймів, життя — це не така вже й смертельна штука, воно теж іноді лажає і недопрацьовує в обороні, і навіть якщо зараз воно обклало нас із усіх боків і намагається додати, мов команду, із якої вилучили ключових гравців, все одно — потрібно спробувати, потрібно грати до кінця, підставляючись під його удари, в сподіванні на те, що одного разу воно таки промахнеться. Адже за великим рахунком у нас із життям рівні стартові умови, рівні показники, приблизно рівна статистика ударів у площину воріт і володіння м'ячем. Ось навіть зважування показує, що життя — такий самий напівтяж, як і ти, так що можна поборотись, життя — це такий самий побитий лузер у червоних боксерських трусах до колін. Просто у нього кращі промоутери.

Але зазвичай мало хто погоджується на чесну боротьбу, нікому не хочеться отримати триндюль вже в першому

раунді, ну, звісно — ніхто не хоче підставляти, нікому не подобається розмазувати перед камерами криваві соплі, куди простіше сказати самому собі: та все нормально, насправді життя — прекрасна і довга штука, якої тобі вистачить до кінця твоїх днів, розслабся, навіть якщо життя трахає тебе все твоє життя, воно робить це з любов'ю й майстерністю, тож про які дванадцять раундів ти говориш, ми програли цей бій за очками, далі можна просто отримувати задоволення. Життя прожити — не мінне поле перейти, багато хто й погоджується з тим, що ніякого протистояння не передбачається, що ці зірки запалюють саме для тебе, тому що тобі це потрібно.

Не називаючи речі своїми іменами, відмовляючись пізнавати в обличчя свого спаринг-партнера, завалюючись постійно в трахану діалектику, перестаючи опиратись усій цій навколишній атмосфері, яка видавлює з тебе кров, кисень і душу, ти врешті-решт втрачаєш найцінніше — свою дурнувату і нікому не потрібну впертість. Компроміс — це не те, що ти продаєшся, компроміс — те, що ти навіть не намагаєшся торгуватись.

Ілюзії допомагають тобі виправдовувати свої поразки. Здатність життя зводити всі твої сумніви на власну користь завжди була визначальною, тому ти ніколи не погодишся з тим, що поразки не потрібно виправдовувати, що вони — поразки — це те найкраще, що в тобі є, це те, що формує твій прикус і визначає групу твоєї крові, поразки — це свідчення того, що ти не мав жодних ілюзій і жодної миті не сумнівався, що отримаєш врешті-решт по голові, а отримавши, зможеш чесно сказати: я програв цей бій, але

я ніколи не стану повторювати слідом за іншими, що головне — це участь, ні фіга подібного, головне — це спробувати померти за речі, котрі варті того, аби за них померти. Ось ти, за що ти готовий померти? За що тобі не соромно буде помирати? Скажімо — за можливість вигребти від цього життя по повній програмі, але вигребти з високо піднятою головою, як це і має бути з кожним порядним лузером.

Я не маю щодо цього життя жодних ілюзій, — говорю я їй. — Якби я мав хоча б якісь сумніви щодо його ссученості, я би працював у цирку. Або в церкві. Я, натомість, безробітний. Я знаю, чим життя спробує нас узяти — воно спробує переконати нас, що йому цілком байдуже до наших із тобою стосунків, до наших сварок і непорозумінь, до нашого відчуження, до випадів і примирень, воно буде говорити — о'кей, розбирайтесь самі з вашою постільною білизною, вигрібайте всі ці порожні пляшки і розсипані недопалки, це ваш вибір і це ваш побут, чорт із вами. І коли ми з тобою повіримо йому, розслабимось і вирішимо підлаштуватись під його частоти, воно обов'язково спробує нас попустити, спробує перерізати нам горлянки і викрасти наші контактні лінзи, воно підпалить ліжку, в якому ми будемо мирно спати, забувши про обачність, і оскільки я наперед знаю, що воно про нас думає, я і говорю — все буде добре, у нас із тобою все обов'язково буде добре, це ще не кінець світу, кінець світу почнеться без нас, повір мені, не варто мати жодних ілюзій — це наша з тобою постільна білизна, це наші недопалки і непорозуміння, ми відповідаємо з тобою

за наше божевілля, за наші маразми і за нашу ніжність, ми спробуємо з тобою прослизнути крізь їхні блокпости, адже наше божевілля і наша ніжність, це як дитина — дивлячись за її дорослішанням, за її виросанням, ти не бачиш головного: що разом із її хребтом і її кістками глибоко в тілі росте її серце — гаряче і пружне, як чорна боксерська груша.

Портові склади

Склади, в яких від нас ховають консерви і каву,
олію сугінків, молоко туману.
Можна було народитись у цьому місті
і оббирати туристів на пляжі;
повертатись із порту,
порозпихавши по кишнях вогонь, мелений перець
ненависті —
навіть якщо потрібно спалити всі кораблі,
що стоять на рейді,
у мене вистачить часу;
я жеру ті самі помиї, що й пси,
які охороняють ці склади,
я можу кожному з них сказати:

Як ти будеш
вгризатися в моє горло?
Ти бачиш море?
Воно за тобою.
Воно, як і ти, —
нарване і незалежне
від кожного лузера
на цілому побережжі.

Тепер, коли всі проти мене,
навіть офіцер берегової охорони,
навіть він кричить —
дивіться,

не підпускайте його до кораблів,
женіть його від портових складів.

Тепер, коли проти мене весь світ,
навіть кораблі, кораблі торгового флоту,
навіть вони
відвертаються, мов корови,
з молоком

у залізних

коробках

трюмів.

І я говорю їм, ей, звідки б ви не були,
але краще б пливли ви собі, куди пливли,
краще б вивантажили всі свої вантажі,
зняли б кам'яне вугілля із своєї душі.

Бо простір зроблено так, що скільки ти не пливи —
ти не пливеш, бо ані я, ні ви
не маємо де іти,

і наші серця

важко б'ються вночі,

наче війська,

або

об стінку м'ячі.

* * *

Я помру від застуди. Наш лазарет
перебазують кудись на південь.
І фронт котитиметься вперед,
і саме почнеться квітень.

І розсипатиметься пустота
між свіжого шрифту воєнних звісток,
мов цукор, спакований на свята
руками київських гімназисток.

У флягах чорнітиме домашнє вино,
і тільки сестра із темного мороку
подивиться холодно за вікно,
знайшовши під подушкою рештки морфію.

І повернувшись їй услід,
я скажу: «Знаєш, сестричко,
все одно нікому крім нас не болить
від наших з тобою шкідливих звичок.

Бо все, сестричко, що є між нас,
і чого між нами, сестричко, немає,

не має імен і не має назв,
взагалі нічого не має.

Просто збиваючись у цьому диму,
серце, з яким я живу роками,
не зупинилось лише тому,
що по ньому били весь час кулаками».

Аж якось, улітку, вганяючи в стрес
душі, зіпсовані марафетом,
до палати зайде червоний хрест
на чолі з моїм президентом.

І лікар, сховавши папери в стіл,
про щось говоритиме не до речі,
і густо лежатиме окопний пил
на сірому президентському френчі.

Коли ж, виходячи, ніби зі сну,
й дивлячись в небо — тепле й зелене,
перш ніж знову піти на свою війну,
він повернеться раптом до мене.

І забувши нараз, що іти пора —
«Невже той самий?» — спитає в конвою.
І лікар розгубиться, а сестра
ствердно кивне головою.

I.R.A.

Мене найбільш дратує,
що коли
Ірландська республіканська армія
бомбить супермаркети в Ольстері
й бензозаправки
в Дубліні,
і шанси республіканців при цьому далі лишаються
примарними,
а сама ідея автономії
виглядає
як надумана,
в той час, коли кращі сини і кращі доньки Ірландії
опускають державних службовців,
можна сказати,
просто під британським прапором,
більшість моїх друзів
сидять
на мінімальній
зарплаті
або взагалі співпрацюють із злочинним держапаратом.

І коли відчайдушні ірландські докери вистрілюють останні
набої,
протестуючи проти дня народження королеви-мами,
шахтарі Краматорська хуячать
по дві норми
в забої,
а селяни Полтавщини зустрічають сонце
над колгоспними ланами.

Злочинність системи із усім її апаратом
полягає в тому, що за спротив,
який виявляється може по-різному,
тебе спочатку впевнено ставлять раком,
а потім намагаються переконати,
що це наслідки
виробничого
травматизму.

Більшість моїх друзів, які працюють по найму,
насправді є профнепридатними,
як більшість населення в цій країні.
Ось вони і працюють на державу,
і коли їх посилають на хуй,
вони навіть не можуть щось заперечити на юридичному
рівні,
тому що тільки
солідарність трудящих
дозволяє не мати страху
перед роботодавцем — просто не мати його в своєму активі.

І коли роботодавець посилає тебе, скажімо, на хуй,
ти можеш йому сказати
пішов ти сам на хуй
і зберегти при цьому
робочу атмосферу у колективі.

І коли роботодавець захоче тебе випхати за незалежні
погляди,

156

мовляв — щоби я
більше не бачив
в цеху цього педераста,
єдиний, хто влаштує тобі належні проводи, —
це твій персональний раста!

Раста відстоює твої інтереси, коли ти вистоюєш за соціалом,
раста виводить тебе з депресії разом із усім твоїм
потенціалом,
разом із усім твоїм чорним налом, це раста дає тобі шанс

піднятися,
шанс догнатися і стати на ноги, раста кличе тебе об'єднатися.

Кредити, які ти ніколи не виплатиш, — це твій раста!

Бізнес, із яким ти ніколи не вимутиш, — це твій раста!

Раста — це дитячі садки і соціальні програми для арабської
еміграції,

Раста — це можливість не працювати
за рахунок справедливого перерозподілу праці.

Це свобода совісті, яку отримуєш із легалізацією проституції.

Раста — це те, що вносять пакетом разом зі змінами
до конституції.

Одним словом, життя — це така конструкція
з місяцем на одному боці й сонцем на іншому,
і доки крутиться сонце, і доки місяць крутиться,
ти завжди знаходишся в центрі всього цього переміщення.

І фішка не в тому, що утиски чи погрози,
а в тім, що душа сама знає, де небезпека,
і взимку вона болить, тому що морози,
а влітку — тому що спека.

Каса довідок не дає

Кожного разу одне й те саме — дивишся на неї і намагаєшся зрозуміти, про що вона думає. Ось вона прокидається і починає одягатись, натягує на себе всі ці жіночі речі, жахливу зброю для фетишистів і подарів, жінки дивні створіння — як можна носити всі ці прикраси для трансвеститів, панчохи, сережки і кольорову білизну, нормальні люди носять х/б і ходять строєм, а жінки строєм не ходять, хіба що шахідки. А головне — за всім цим ти просто не розумієш, про що вона насправді думає, що в неї в голові, що в неї в серці, вона все робить таким чином, аби до тебе не дійшло, що вона хотіла зробити насправді, аби ти почувався дауном, фетишистом, який сидить і розповідає тут про її кольорову білизну. Вона все робить навпаки, вона ховає під одягом, шкірою, гландами і душею те, що ти помилково називаєш пристрасстю, і що вона, в свою чергу, називає втомою. Саме в цьому дрібному несинхроні й ховається вся інтрига — хто з вас двох наробить більше дурниць і вимотає більше нервів. Саме цю депресивну штуку люди називають серйозними стосунками.

Із різних числених і повчальних історій на цю тему мені згадується одна, найменш повчальна, з двома діючими

особами, якщо не рахувати мене самого, але мене краще не рахувати. Вони мешкали в різних містах — він у Харкові, вона у Києві, зустрілись випадково, випадково я був при цьому присутнім, і мені від початку було зрозуміло, що це буде ще одна гарна історія даремно спаленого бензину. Мені здавалось, вони це теж розуміють, але, як виявилось, я помилявся. Він цього не розумів, він вирішив, що можна спробувати, і що ця чувіха просто чекала на його появу в своєму житті. Я традиційно давав поради, мені це завжди подобається — давати дурацькі поради, знаючи, що на них ніхто не зважає, потім завжди є можливість добити лежачого — мовляв, що, братіку, отримав по яйцях? А я тобі казав? Одним словом, я йому так і сказав — братіку, вона бізнесвумен, вона може взяти тебе, хіба що вантажником в один зі своїх десяти супермаркетів, забудь про неї, піди подрочи. Можливо, він і пішов, не знаю, але потім все одно повернувся, і все закрутилось. Вона, ця бізнесвумен із супермаркетами, динамила його з подиву гідною впертістю, аж доки одного разу, в потязі Київ—Харків, між ними все й сталося. Не знаю, можливо, це дорожній синдром, можливо, він її просто дістав, а можливо навіть, він їй просто подобався. Хоча оце останнє неможливо. Так чи інакше під її навороченим діловим костюмом і строгою білизою, яка коштує більше, ніж всі його внутрішні органи, виявилось гаряче серце й багатий досвід. Після чого він зрозумів, що не помилився, і знеможено заснув на її полиці есве. В Харкові вона його кидає, починає розрулювати свої проблеми, розбирається з усіма цими своїми кальмарами, помідорами та святковими знижками, і вже вечірнім потягом повертається назад до Києва.

А далі все відбувається таким чином. Він телефонує їй і говорить, що приїде наступним потягом. Вона вагається, але говорить — добре, чекаю. Задоволений, він біжить на вокзал і намагається взяти квиток на наступний потяг, третєся під касами, не зважаючи особливо на всі ці застереження й пророцтва про те, що КАСА ДОВІДОК НЕ ДАЄ, і про те, що ПЕРЕВІРЯЙТЕ ГРОШІ, НЕ ВІДХОДЯЧИ, і особливо про те, що ПОВЕРНЕННЯ ПРОЇЗНИХ ДОКУМЕНТІВ У КАСІ № 22, він дістає-таки квиток і телефонує ще раз, аби повідомити їй про це. Але вона йому несподівано говорить, що не треба їхати, що все змінилось і що в неї завтра важкий день. Він у розпачі йде до каси № 22, здає квиток і, вже виходячи з вокзалу, ще раз набирає її номер. Вони довго про щось говорять, він переповідає їй усе, що думає про неї, вона замислюється і раптом говорить — о'кей, якщо я завтра все вдало розрулю, по обіді в мене буде пару годин вільних, зводжу тебе на морозиво, що з тобою робити, мій хлопчику. Він встигає запропонувати їй на цей рахунок кілька варіантів і біжить назад до кас. Але в касах йому говорять — болт, на сьогодні вже квитків немає, спробуйте завтра. Він довго свариться з касирами, пасажирами, продавцями крадених годинників, закликаючи у свідки вокзальних алкоголіків і проститутток. Проституттки на його боці. Але квитків усе одно немає. Тоді до нього підходять вокзальні грузини й продають йому підроблений плацкартний квиток до Ніжина, їдь до Ніжина, дорогий, говорять йому, Ніжин це майже те саме. Від безвиході він погоджується і телефонує їй, аби повідомити радісну звістку. Але провідники не беруть його до Ніжина з підробленим плацкартним, мовляв, як ти можеш — до Ніжина і з підробленим

квитком? Тоді він знову телефонує їй і скаржиться на життя. Вона просить його не перейматись, повертається до своїх справ. Він знову біжить до кас і випадково перекупує в якогось дембеля квиток на наступний до Києва. В цей час вона телефонує йому і говорить, що спеціально для нього змінила свої плани і взяла квиток на найближчий до Харкова. Але він говорить їй — не треба, я сам до тебе приїду, у мене вже квиток є. Тоді вона починає нервово кричати, аби він не морочив їй голову, дав їй спокій і хоча би трішки зважав на її життєві плани та робочий графік, одним словом — вони сваряться і йдуть здавати кожен свій квиток. А коли він знову здає квиток і приїжджає додому, то розуміє, що зробив помилку, не додавив, не витис із ситуації всього, що треба було витиснути, тож знову їде на вокзал і з ходу бере квиток на наступний до Києва. Починає світати, з ним по-приятельськи вітаються алкоголіки й проститутки, а грузини й міліціонери шанобливо віддають честь. Вже сідаючи в потяг, він ще раз телефонує їй і говорить, що ось так виходить, що він їде до неї, і вона мусить із цим змиритись. Але вона несподівано відповідає, що сама їде до нього, що вона вже в потязі й за пару годин буде в Харкові, тож просить її зустріти. Він на radoшах здає квиток, йде в ігрові автомати, і йому навіть щастить, він виграє якісь гроші, пропиває їх у барі, а тут і потяг прибуває на першу платформу. Але без неї. Він стоїть і чекає, але вона не виходить. Тоді він знову телефонує їй, де ти? питає, що сталося? І тут вона йому говорить, що в неї, на жаль, все змінилось, розумієш, говорить, таке іноді трапляється, ти лише не ображайся, нічого особистого, але я вже у Львові. Після цього він навіть не знає, що йому

робити, тому знову йде до кас. У касі спить знайома йому нафарбована блондинка, котрій він тричі за останні десять годин здавав квитки. Вона прокидається і дивиться на нього важким поглядом. Скажіть, — розпачливо питається він, — бог є? Тітка дивиться на нього важким поглядом, подумки підбирає слова і з ненавистю гупає перед ним пластиковою табличкою. А на табличці, звісно ж, написано:

Жити з літератури

Коли-небудь я посміюсь над цим усім —
о так, ми всі тоді нарobili стільки дурниць,
життя змінюється, ми
змінюємось разом із ним,
залізні пластини в ключицях спаюють
намертво кості, ось так
живуть справжні поети,
обростаючи побутом, ніби жиром,
ось так поети
лягають під блядську поезію,
продаються їй, ось так
із нормальних чоловіків
роблять поетів.

Коли-небудь вона все зрозуміє,
звісно, зрозуміє, що тут
розуміти насправді —
рвані мною сорочки,
битий нею посуд,
ось так живуть справжні поети —
жодного натяку на добropорядність,
добropорядність

вигадали
ліберали,
хай спочатку спробують жити
як справжні поети, ну, як воно —
шкода себе? правда ж,
шкода себе? ось саме так
вони і живуть — справжні поети,
ага — саме так, справжнє життя,
справжні поети.

Справжні слухачі,
ті, хто слухає,
ті, хто розуміє, так — саме вони,
завжди підтримають і зрозуміють,
коли ти говориш їм — господь,
цей пастух слабких, він
пам'ятає про вас,
він пастух, йому
що зима, що літо —
один хуй —
вони реагують лише на хуй.

Коли я говорю їй — я
хочу з тобою померти,
вона не слухає до кінця,
вона зовсім нічого
не знає про смерть, так
само як я нічого не знаю
про життя.

Коли-небудь все стане
на свої місця.

Біль — поняття, що
залежить від часу,
а час працює на нас.
Випалені зсередини кімнати борделів,
менструальна кров на революційних знаменах,
відсутність сумнівів,
відсутність спогадів,
відсутність можливості щось змінити —
ось так живуть справжні поети,
ось так помирає справжня наволоч.

Марадона

Той, хто продавав кокаїн Марадоні,
і той, хто підносив губку із оцтом,
і хто пробивав дубас на мікрорайоні,
знають, що життя — це штука із сильним осадом.

Життя — це те, чим ти почнеш розраховуватися
в кінці життя,

це погані передчуття, які починають збуватися,
це те, в межах чого ти вимушений переховуватися
і заради чого ти погоджуєшся продаватися.

Те, що закладається в тебе замість агресії,
те, що ти маєш сплатити до останнього centa,
життя — це бізнес, на який ти не маєш ліцензії,
бог — це менеджер із аптеки, який не продасть тобі
без рецепта.

Життя — це як курс бакса, який ніколи не стабілізується,
це як рахунок у банку, на який ти завжди опираєшся.
І якщо ти думаєш, що це тебе не стосується,
то я думаю, що ти глибоко помиляєшся.

Тому що кожному, хто вкладався і вписувався,
щедро воздасться зрештою за кожен із траблів,
за кожен із листопадів, що на нього осипався,
за тишу і темряву, до яких він потрапив.

І повернувшись до кожного, з ким довелось триматися
одних законів під прогнутим небом відчаю,
я кажу — кожному з вас буде чого стрьоматися,
згадуючи про мене
і про мої свідчення.

Хто знає, яким буде продовження,
часто життя і обмежується свідочтвом про народження.

Більшість речей навіть не намагаєшся повторити.
Чим більше бачив, тим менше хочеться про це говорити.

Знаючи текст, важко досидіти до кінця вистави.
Часто останнє бажання — це бажання усіх підставити.

Як говорив Ісус, розкинувши руки, —
Я повернуся ще, суки.

ЗМІСТ

Частина перша. Р'н'В

(українські весільні та рекрутські пісні)

Дезертири	13
Прощання слов'янки	16
Big Gangsta Party	19
Україна для українців	22
Chicago Bulls	26
Я твоя протиотрута	29
Лукойл	33
Михаил Светлов	36
Гриби Донбасу	40
Сезонна робота в Карпатах	43
Mercedes-Benz	46
Із зашморгом на шиї	50
Трамадол	54
Госпелс і спірічуелс	56
Кривава баня у Фастові	60
Риби помирають мовчки	64
Револьвери і троянди	67
Циганські королі	70

Частина друга. Список використаної літератури

(Марцін Светліцький, Чарлз Буковські, Пауль Целян)

Марцін Светліцький. Непересідальність

McDonald's	79
Смертельні пісеньки	80
Домінікана	81
Поза розкладом	81
Непересідальність	82
Водка, папіроси	85

<i>Чарлз Буковський. ...і салат з капусти також</i>	
дівчина в міні-спідниці читає біблію перед моїм вікном	89
мов квітка під дощем	90
фанатка	92
метаморфоза	93
Сандра	94
Секвояєві сади ближнього пекла	97
<i>Пауль Целян. Партія снігу</i>	99
«Целян, який розпадається на шматки...»	104

Частина третя. РАДІОШАНСОН

РАДІОШАНСОН (вісім історій про Юру Зойфера)

Сторона А

1. Шулери сидять в задніх кімнатах і чесно ділять виручку . . . 113
2. Рахуючи проституток щоп'ятниці в парку розваг 116
3. Слідкуй за руками цього проповідника 119
4. Підпільний цех бомбистів 123

Сторона Б

5. Пси міської інфраструктури 127
6. Адвокат трансвеститів 129
7. Профспілковий рух кишенькових злодіїв 132
8. Скажи монстрам до побачення 134

Солодкі ножі м'ясорубки	137
Регбі	141
Матчі перенесеного туру	143
Спокійне життя, хороша боксерська груша	146
Портові склади	150
«Я помру від застуди. Наш лазарет...»	152
I.R.A.	154
Каса довідок не дає	158
Жити з літератури	163
Марadona	166

Жадан С. В.

Ж15 Марадона: Нова книга віршів / Худож.-оформлювач І. В. Осипов. — Харків: Фоліо, 2008. — 169 с. — (Сафарі).

ISBN 978-966-03-4194-4.

Сергій Жадан (народився 1974 р.) — поет, прозаїк, есеїст, перекладач. Автор кількох книжок віршів та прози, поетичних антологій, театралізованих проектів, а також ініціатив по внесенню поправок до закону України «Про лібералізацію та легалізацію системи розповсюдження фармакологічних речовин», відхилених Верховною Радою України п'ятого скликання.

«Марадона» — нова книга віршів С. Жадана, присвячена колективним видам спорту, проблемам розвитку фізкультурного руху, корегуванню графіків індивідуального фізичного навантаження та іншим аспектам проходження допінг-контролю.

ББК 84.4 УКР6

Сергій Жадан (народився 1974 р.) – поет, прозаїк, есеїст, перекладач. Автор кількох книжок віршів та прози, поетичних антологій, театралізованих проєктів, а також ініціатив по внесенню поправок до закону України «Про лібералізацію та легалізацію системи розповсюдження фармакологічних речовин», відхилену Верховною радою України п'ятого скликання.

«**Марadona**» – нова книга віршів автора, присвячена колективним видам спорту, проблемам розвитку фізкультурного руху, корегуванню графіків індивідуального фізичного навантаження та іншим аспектам проходження допінг-контролю.

